

Raadsbesluit gemeente Súdwest-Fryslân

Onderwerp

bestemmingsplan recreatiegebied it Soal

Naar aanleiding van het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. ;

besluit de raad:

1. het bestemmingsplan 'Workum - recreatiegebied it Soal' ongewijzigd vast te stellen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan dat ter inzage heeft gelegen;
2. te bepalen dat voornoemd bestemmingsplan langs elektronische weg is vastgelegd in het GML-bestand 'NL.IMRO.1900.2018westBPitsoal-vast' en tevens in die vorm is vastgesteld;
3. te bepalen dat voor de locatie van de geometrische planobjecten gebruik is gemaakt van een ondergrond welke is ontleend aan de Basisregistratie Grootchalige Topografie;
4. geen exploitatieplan voor het bestemmingsplan 'recreatiegebied it Soal Workum' vast te stellen;
5. het beeldkwaliteitsplan 'Workum - recreatiegebied it Soal' vast te stellen als onderdeel van de welstandsnota Súdwest-Fryslân.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering
van 24 september 2020

mr. drs. J.A. de Vries , voorzitter.

G.W. Stegenga , griffier.

It Soal te Workum

Stikstofdepositieonderzoek

AquaResort It Soal

24 april 2020

Project It Soal te Workum
Opdrachtgever AquaResort It Soal

Document Stikstofdepositieonderzoek
Status Definitief02
Datum 24 april 2020
Referentie 117587/20-006.525

Projectcode 117587
Projectleider mw. ir. J.L. Dierx
Projectdirecteur mw. ir. E. Buter

Auteur(s) ing. D.R. van Eijk
Gecontroleerd door P.F.M. Fouraschen MSc
Goedgekeurd door mw. ir. J.L. Dierx

Paraaf

Adres Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. | Deventer
Catharijnesingel 33
Postbus 24087
3502 MB Utrecht
+31 (0)30 765 19 00
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	ONTWIKKELINGEN	6
3	WETTELIJK KADER	8
4	UITGANGSPUNTEN	9
4.1	Rekeninstrument	9
4.2	Emissieberekeningen aanlegfase	9
4.2.1	Bouwactiviteiten gebouwen	10
4.2.2	Bouwactiviteiten jachthaven	11
4.3	Emissieberekeningen gebruiksfase	12
4.3.1	Gebouwen	12
4.3.2	Jachthaven	13
5	RESULTATEN	14
5.1	Resultaten aanlegfase	14
5.2	Resultaten gebruiksfase	14
5.3	Vervolgstappen	15
6	CONCLUSIE	16
	Laatste pagina	16
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	AERIUS-berekeningen aanlegfase	9
II	AERIUS-berekeningen gebruiksfase	8

1

INLEIDING

Het voorliggende onderzoek heeft betrekking op het recreatiegebied 'It Soal', te Workum. Het recreatiegebied is vanaf medio de vorige eeuw planmatig ontwikkeld. De ontwikkeling is planologisch geregeld door middel van het ontwerp bestemmingsplan 'Workum - Recreatiegebied It Soal', d.d. 12 juni 2019. Het plan betreft in het kort een hotel met ten hoogste 50 kamers, 150 appartementen en een jachthaven met ten hoogste 90 ligplaatsen. Daarnaast wordt er een centrumgebouw met een wellness gerealiseerd en komt aan de binnenrand van het bestaande parkeerterrein een overdekte botenstalling. Daarvoor wordt de bestaande openbare ruimte heringericht, waarbij de bestaande openbare parkeerplaatsen worden verplaatst en het totale aantal parkeerplaatsen wordt uitgebreid.

Sinds de PAS-uitspraak van 29 mei 2019 door de Raad van State is het Programma Aanpak Stikstofdepositie (PAS) buiten werking gesteld. De afdeling oordeelde dat de aangewezen natuurgebieden onder het PAS onvoldoende werden beschermd. Met de uitspraak bestaan er geen maximale afstandsgrenzen tussen projecten en Natura 2000-gebieden meer en zijn ook de drempelwaarden onder het PAS weggevallen. Dit heeft als gevolg dat, ook bij kleine projecten, al snel sprake is van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden én dat zeer kleine stikstofdepositiebijdragen van een project ook al een significant negatief effect kunnen hebben.

AquaResort It Soal (initiatiefnemer) heeft aan Witteveen+Bos gevraagd een stikstofdepositieonderzoek uit te voeren naar de nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot It Soal naar zowel de aanlegfase als de gebruiksfase. Onderhavig rapport geeft een verslag van het uitgevoerde onderzoek, waarin op basis van een aantal uitgangspunten stikstofberekeningen naar de beoogde ontwikkelingen zijn uitgevoerd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een korte toelichting op de ruimtelijke plannen gegeven. Hoofdstuk 3 gaat in op het wettelijk kader. In hoofdstuk 4 worden de gehanteerde uitgangspunten voor de berekeningen behandeld, waarna in hoofdstuk 5 de resultaten en mogelijke vervolgstappen worden gepresenteerd. Tot slot bevat hoofdstuk 6 de conclusie van het onderzoek.

2

ONTWIKKELINGEN

AquaResort It Soal is voornemens om in het recreatiegebied It Soal te Workum een aantal werkzaamheden uit te voeren. De werkzaamheden betreffen onder meer de bouw van een hotel, appartementen en andere gebouwen. In tabel 2.1 en de navolgende opsomming zijn de beoogde ontwikkelingen van AquaResort It Soal beschreven.

Tabel 2.1 Bouwprogramma¹

Bouwdeel	Omschrijving	Aantal bouwdelen	Aantal bouwlagen	Aantal appartementen
bouwdeel A hoogte accenten	hotel	1	3 met kap 3/4 met kap	-
bouwdeel B hoogte accenten	centrumgebouw 1	1	2 met kap 3 met kap	27
bouwdeel C hoogte accenten	centrumgebouw 1	1	2 met kap 3 met kap	25
bouwdeel D	torentje	1	7	6
bouwdeel E	strandappartementen	2	2 met kap	16
bouwdeel F	strandappartementen	1	2 met kap	12
bouwdeel G	havenappartementen	1	3/4 met kap	7
bouwdeel H	havenappartementen	1	3 met kap	11
bouwdeel I	havenappartementen	1	3/4 met kap	9
bouwdeel J	havenappartementen	1	3/4 met kap	9
bouwdeel K	havenappartementen	1	3 met kap	11
bouwdeel L	havenappartementen	1	3/4 met kap	13
bouwdeel M	havenappartementen	1	3 met kap	4
bouwdeel N	bedrijfswoning	1	2 met kap	-
			totaal	150

Naast de gebouwen die gebouwd worden volgens tabel 2.1 worden ook de onderstaande werkzaamheden uitgevoerd:

- het verbreden van een sloot en een schuin lopend talud aanbrengen;
- aanleg van een duiker;
- aanleg van 3 voetgangersbruggen;
- aanleg van 3 parkeerplaatsen:
 - P1: parkeren 408 p.p. (bestaand);

¹ Natuurtoets Bestemmingsplan Recreatiegebied It Soal te Workum, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek b.v., d.d. 28 maart 2019.

3

WETTELIJK KADER

Sinds de rechterlijke uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 kan het bevoegd gezag het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer hanteren voor de beoordeling van vergunningaanvragen. Het PAS is hiermee buiten werking gesteld. Hiermee zijn ook enkele uitgangspunten komen te vervallen. Zo mag een tijdelijke depositie niet meer worden verdeeld over 6 jaren, geldt er geen afstandscriterium meer voor het in beeld brengen van effecten en kan (op dit moment) geen gebruik worden gemaakt van een generieke grenswaarde. De ecologische effecten van iedere berekende depositie moeten beoordeeld worden. De berekening dient uitgevoerd te worden met het instrument AERIUS Calculator. Dit betekent dat ook voor de voorgenomen ontwikkeling van It Soal nu een stikstofberekening en beoordeling benodigd is, hoe klein die uitstoot en depositie ook is.

Op 1 januari 2020 is de Spoedwet aanpak stikstof aangenomen. De spoedwet bevat instrumenten om vergunningverlening voor (specifieke) projecten makkelijker te maken. Momenteel geldt het volgende kader:

- op basis van de Wet natuurbescherming¹ is een vergunning vereist voor projecten die mogelijk een significant negatief effect kunnen hebben op een Natura 2000-gebied. Uitzondering hierop zijn projecten waarbij kan worden uitgesloten dat significante negatieve effecten optreden: hiervoor vervalt als gevolg van de Spoedwet de vergunningsplicht;
- indien een vergunning is vereist omdat niet kan worden uitgesloten dat mogelijke significante effecten optreden, dient tevens een passende beoordeling te worden opgesteld om in beeld te brengen of er daadwerkelijk significante negatieve effecten aan de orde zijn. In een passende beoordeling mogen tevens mitigerende maatregelen betrokken worden;
- indien uit de passende beoordeling blijkt dat significante effecten niet zijn uit te sluiten, dan is een vergunning enkel mogelijk met het doorlopen van een ADC-toets. Hier moet worden aangetoond dat er geen (A)lternatieven zijn, het project in het kader van een (D)wingende reden van groot openbaar belang is en dient (C)ompensatie plaats te vinden.

¹ Artikel 2.7 lid 2 Wet natuurbescherming.

4

UITGANGSPUNTEN

De uitgangspunten uit dit hoofdstuk zijn in overleg met de opdrachtgever vastgesteld. In samenwerking met de opdrachtgever zijn de ontwikkelingen zo exact mogelijk in beeld gebracht. Voor de gedane berekeningen zijn uitgangspunten gehanteerd waarbij een zo gedetailleerd mogelijk beeld is geschetst met de werkelijkheid.

4.1 Rekeninstrument

De stikstofdepositieberekeningen in dit rapport zijn uitgevoerd met behulp van AERIUS Calculator versie 2019.0. Deze rekenmethode is in beheer van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en is in september van 2019 aangepast naar aanleiding van de PAS-uitspraak door de Raad van State¹. Versie 2019.0 van AERIUS Calculator is op het moment van schrijven van dit rapport de meest actuele versie.

4.2 Emissieberekeningen aanlegfase

Tijdens de aanlegfase zijn de relevante stikstofemissies afkomstig van mobiele werktuigen die ingezet worden tijdens de ontwikkeling van de locaties en het vrachtverkeer voor aan- en afvoer van materiaal. Er is van uitgegaan dat de grond niet bouwrijp wordt opgeleverd. De aanlegfase van de gebouwen en de jachthaven zijn in 1 berekening uitgevoerd.

Werktuigen

Voor de werktuigen zijn de emissies berekend conform het 'Emissiemodel Mobile Machines'². De emissie van NO_x voor de werktuigen is berekend aan de hand van de volgende formule:

Emissie = uren x belasting x vermogen x emissiefactor x TAF-factor.

Waarbij:

- emissie = stikstofemissie (g/jaar);
- uren = het aantal uren per jaar dat een bepaalde machine wordt gebruikt (uur);
- belasting = deel van het volle vermogen van de betreffende machine dat gemiddeld wordt gebruikt (%);
- vermogen = het gemiddelde volle vermogen van het machinetype (kW);
- emissiefactor = de gemiddelde emissiefactor behorende bij het bouwjaar (g/kWh);
- TAF-factor = aanpassingsfactor op de gemiddelde emissiefactor in verband met de afwijking van de gemiddelde gebruikstoepassing van dit machinetype als gevolg van wisselende vermogensvraag.

¹ Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (<https://www.aanpakstikstof.nl/achtergrond/vragen-en-antwoorden/over-aerius>)

² TNO, Emissiemodel Mobile Machines gebaseerd op machineverkoop in combinatie met brandstof Afzet (EMMA), d.d. november 2009, met referentie TNO-034-UT-2009-01782_RPT-ML.

Bouwverkeer

De ontwikkeling van nieuwe functies gaat gepaard met verkeersbewegingen van bouwverkeer. Dit betreft de aan- en afvoer van materiaal en bouw personeel. Op basis van eerder onderzoek is een inschatting gemaakt naar de etmaalintensiteiten van licht en zwaar verkeer van en naar de bouwplaatsen.

Fasering

Er worden meerdere gebouwen gebouwd en daarnaast nog andere kleinere objecten zoals aangegeven in hoofdstuk 2. Ook worden er extra ligplaatsen in de jachthaven gecreëerd. In totaal zullen de bouwactiviteiten 3 jaar in beslag nemen. De fasering van de bouwactiviteiten is echter nog onbekend. Er is daarom in de berekeningen aangenomen dat zowel de bouw van de gebouwen als de realisatie van de aanlegplaatsen tegelijk plaatsvinden in 2020.

4.2.1 Bouwactiviteiten gebouwen

Voor de gebouwen is aangenomen, op basis van eerder onderzoek¹, dat voor de realisatie een shovel, een graafmachine, een heistelling, een verreiker en een hijskraan wordt ingezet. Het materieel voor het bouwrijp maken van gronden is gebaseerd op een eerder uitgevoerde berekening¹. Het materieel voor de aanleg van gebouwen is bepaald aan de hand van een eerder uitgevoerde berekening waarbij gelijksoortige gebouwen gebouwd werden². Tabel 4.1 geeft de stikstofemissie tijdens de aanlegfase van de gebouwen en kleine objecten weer.

Tabel 4.1 Stikstofemissie bouwfase gebouwen en kleine objecten gedurende 1 jaar - mobiele werktuigen

Machine (bouwjaar)	Inzet (uur)	Belasting (%)	Vermogen (kW)	Emissiefactor (g/kWh)	TAF-factor	NOx-emissie
bouwrijp maken gronden						
shovel (2006)	200	80	240	3,3	0,96	121,65
graafmachine (2006)	200	80	280	3,3	1,03	152,28
totale emissie bouwrijp maken gronden						273,93
aanlegfase gebouwen						
graafmachine (2008)	900	75	56	3,8	1,03	147,95
heistelling (2006)	320	50	179	3,3	1,00	99,24
verreiker (2008)	3.280	50	73	3,8	1,05	477,68
hijskraan (2006)	400	50	300	3,3	1,10	218
totale emissie aanlegfase gebouwen						942,67
totale emissie aanlegfase						1216,60

De bouwplaatsen zijn in de AERIUS Calculator als oppervlakte bron 'Mobiele werktuigen - Bouw en Industrie' met bovenstaande emissies gemodelleerd. Als bronkenmerken is voor de uitstoothoogte en de spreiding aangesloten bij de 'default' waarde van 4 m. Ook voor warmte-inhoud is de 'default' waarde van 0 MW gebruikt.

Naast het gebruik van de mobiele werktuigen genereren de bouwplaatsen ook vervoersbewegingen. In de berekeningen is onderscheid gemaakt tussen licht en zwaar bouwverkeer. Op basis van eerder onderzoek is

¹ Witteveen+Bos, 117314/19-019.212, 27 november 2019.

² Witteveen+Bos, 116426/19-016.132, 7 oktober 2019.

een inschatting gemaakt naar het aantal lichte en zware voertuigen. Tabel 4.2 geeft de stikstofemissie van de verkeersbewegingen door het bouwverkeer weer. Om tot het totaal aantal motorvoertuigen te komen moeten de onderstaande bewegingen door 2 worden gedeeld (1 heengaande en 1 teruggaande beweging per voertuig).

Tabel 4.2 Stikstofemissie bouwfase gebouwen en kleine objecten gedurende 1 jaar - bouwverkeer

	Licht-verkeer (bewegingen / jaar)	Lichtverkeer (emissie NOx (kg/jaar))	Zwaar verkeer (bewegingen/ jaar)	Zwaar verkeer (emissie NOx (kg/jaar))	Totale emissie bewegingen/jaar (NOx (kg/jaar))
bouwverkeer	6.750	7,5	7.500	103,95	111,46

De verkeersbewegingen zijn in de AERIUS Calculator gemodelleerd als lijnbron 'wegverkeer - binnen de bebouwde kom'. Aangenomen is dat al het verkeer van en naar het plangebied de route naar de dichtstbijzijnde N-weg neemt. Hierbij is de kortste route uitgestippeld naar de dichtstbijzijnde weg waar het bouwverkeer in het dagelijks verkeer opgaat.

4.2.2 Bouwactiviteiten jachthaven

De jachthaven wordt beoogd te bestaan uit 90 ligplaatsen. De ligplaatsen worden gerealiseerd door het bouwen van steigers. Voor de berekening is er op basis van expert judgement bepaald welke objecten er gebouwd moeten worden om een jachthaven te realiseren. Denk hierbij aan het plaatsen van damwanden, het ontgraven van de haven, aanbrengen van ondersteuningspalen, langsliggers, gording, schoren, loopplanken en afmeerpalen. Tevens is er bepaald wat voor materieel er nodig is voor het bouwen van de haven. Dit is bepaald aan de hand van de te verwachten werkzaamheden.

Tabel 4.3 geeft het materieel weer dat benodigd kan zijn voor het bouwen van een jachthaven. Vervolgens is er per werktuig bepaald wat de uitstoot is aan de hand van het vermogen en de aangenomen inzet, conform het eerdergenoemde Emma-model. Uitzondering hierop zijn het werk- en kraanschip: voor de emissie gedurende de aanlegfase, waarbij de schepen hoogstens enigszins manoeuvreren binnen de werklocatie en hoofdzakelijk gebruik maken van de generatoren aan boord, is aangesloten bij de emissiekengetallen van AERIUS voor stilliggende schepen. De totale emissie voor het bouwen van de jachthaven komt uit op 108,9 NO_x kg/jaar.

Tabel 4.3 Stikstofemissie bouwfase jachthaven 1 jaar - mobiele werktuigen

Machine (bouwjaar)	Inzet (uur)	Belasting (%)	Vermogen (kW)	Emissiefactor (g/kWh)	TAF- factor	NOx-emissie (kg/j)
heikraan 1 (2006)	120	30	186	3,3	1,10	24,31
powerpack Trilblok 1 (2014)	120	60	179	0,36	1,10	5,10
kieper (2014)	160	50	300	0,36	1,05	9,07
HGM droog grondverzet (2006)	40	50	204	3,3	0,87	11,71
heikraan 2 (2011)	80	30	186	3,3	1,10	16,20
powerpack Trilblok 2 (2014)	80	60	375	0,36	1,10	7,13
HGM nat grondverzet (2014)	80	60	232	0,36	0,87	3,49
machine (bouwjaar)	Inzet (uur)	Vermogen (kW)	Emissiefactor (g/uur) *	NOx-emissie (g/jaar)		NOx-emissie (kg/j)
werkschip (1999)	256	290	95	24.320		24,3

Machine (bouwjaar)	Inzet (uur)	Belasting (%)	Vermogen (kW)	Emissiefactor (g/kWh)	TAF-factor	NOx-emissie (kg/j)
kraanschip (2014)	80	428	95		7600	7,6
totale emissie						108,91

*Factsheet Binnenvaart - emissiefactoren stilliggend (<https://www.aerius.nl/factsheets/binnenvaart-emissiefactoren-stilliggend/> 16 september 2019).

Naast het materieel wat gebruikt wordt op de bouwplaats zelf, worden er ook transportbewegingen gemaakt voor het aanvoeren van materiaal. Op basis van expert judgement en ervaringen uit vorige projecten is aangenomen dat er middelzwaar en zwaar vrachtverkeer wordt ingezet voor het aanleveren van materialen. Er is uitgegaan van het aantal vrachten die vervoerd moeten worden. Door het aantal vrachten te verdubbelen zijn de bewegingen van het vrachtverkeer vastgesteld. Daarnaast vindt er ook transport plaats over het water. Er is uitgegaan van een duwstel type BI (Europa I). Deze boot zal 39 keer zand moeten afvoeren. Er is aangenomen dat de boot tijdens het laden en lossen ongeveer een uur per vracht zijn motor laat draaien. In tabel 4.4 zijn de gehanteerde bewegingen weergegeven. De totale NO_x-emissie van het transport van materiaal komt uit op 29,7 kg/j.

Tabel 4.4 Stikstofemissie bouwfase jachthaven 1 jaar - bewegingen mobiele werktuigen

Verkeer	Middelzwaar vrachtverkeer (bewegingen/jaar)	Zwaar vrachtverkeer (bewegingen/jaar)	Transport via water - duwstel type BI (bewegingen/jaar)	NOx-emissie (kg/j)
transport	56	16	78	29,7

De verkeersbewegingen zijn in de AERIUS Calculator gemodelleerd als lijnbron 'wegverkeer - binnen de bebouwde kom'. Voor de routes van en naar de bouwplaats is voor het vrachtverkeer de kortste route naar een N-weg gehanteerd. Voor de route van en naar de bouwplaats over het water is de kortste route naar het IJsselmeer gehanteerd.

4.3 Emissieberekeningen gebruiksfase

Aangezien de duur van de aanlegfase ongeveer 3 jaar gaat duren is er voor de berekening van de gebruiksfase uitgegaan van het maatgevende jaar 2023.

4.3.1 Gebouwen

De opdrachtgever heeft aangegeven dat de gebouwen gasloos worden gerealiseerd. In de gebruiksfase vindt hierdoor geen stikstofemissie plaats afkomstig van de gebouwen.

De gebouwen en andere objecten hebben tijdens de gebruiksfase wel een verkeersaantrekkende werking. Deze toename van verkeer veroorzaakt een stikstofuitstoot.

De natuurtoets¹ die is uitgevoerd voor het maken van het nieuwe bestemmingsplan geeft een weergave van de toename van de bezoekers door de beoogde uitbreiding van het resort. Door de uitbreiding van het park zullen er naar verwachting circa 160.000 bezoekers bijkomen per jaar. Op basis van de ervaringen van AquaResort It Soal en het daar uit voortkomende gebruik van de appartementen en kamers kan er uitgegaan worden van 2,4 personen per eenheid. Door middel van het aantal bijkomende auto's te delen door 2,4 wordt het totaal aantal auto's berekend, namelijk 66.667 auto's per jaar. Door dit getal te

¹ Natuurtoets Bestemmingsplan Recreatiegebied It Soal te Workum, A&W Ecologisch onderzoek, 28 maart 2019.

vermenigvuldigen met 2 (aankomend en vertrekkend verkeer) wordt er uitgekomen op 133.334 verkeersbewegingen per jaar, gemiddeld 365 bewegingen per dag.

De bovenstaande gegevens zijn door middel van een lijnbron in de AERIUS Calculator ingevoerd. De totale emissies NO_x tijdens de gebruiksfase bedraagt 123,7 kg/jaar. Deze totale emissie is berekend door het optellen van de emissies van de lijnbron uit de AERIUS-Calculator.

De verkeersbewegingen zijn in de AERIUS Calculator gemodelleerd als lijnbron 'wegverkeer - binnen de bebouwde kom'. Aangenomen is dat al het verkeer van en naar het plangebied de route naar de dichtstbijzijnde N-weg neemt. Hierbij is de kortste route uitgestippeld naar de dichtstbijzijnde weg waar het bouwverkeer in het dagelijks verkeer opgaat.

4.3.2 Jachthaven

Naast de gebouwen heeft ook de jachthaven een verkeersaantrekkende werking. Voor de berekeningen is hierbij een aantal uitgangspunten gehanteerd. In hoofdstuk 2 wordt er gesproken van een toename van netto 44 ligplaatsen. Dit komt omdat er in de naastliggende haven een aantal plekken wordt verwijderd en weer wordt teruggebracht.

AERIUS Calculator biedt echter geen mogelijkheid om recreatievaart mee te nemen in een stikstofdepositieberekening. De mogelijkheid die bestaat om de recreatievaart mee te nemen in de berekeningen van de Calculator is het gebruik maken van het type M0 motorvrachtschip. Verschillende partijen maken hier gebruik van. Dit is de laagste categorie van motorvrachtschepen binnen AERIUS. Echter is het M0-type niet vergelijkbaar met de boten die in de jachthaven van It Soal komen te liggen. In de jachthaven komen boten te liggen met een lengte van 13 tot en met 15 m. M0 motorvrachtschepen hebben doorgaans een lengte van 95 m, tot een maximum van 135 m. De NO_x-emissie die hierbij vrijkomt is niet representatief voor de boten die in de jachthaven zullen aanmeren.

Er is nader onderzoek gedaan naar de motoren van de recreatievaart. Hieruit blijkt dat over het algemeen motoren van auto's en recreatievaart vergelijkbaar zijn met elkaar, maar dat de technologie van de motoren van recreatievaart ongeveer 10 jaar achterloopt op automotoren. Daarmee zijn de emissie-factoren niet met elkaar te vergelijken en is het niet mogelijk om de recreatievaart als auto's in AERIUS op te nemen. In het rapport 'Luchtverontreiniging, emissies door mobiele bronnen 1990-2009, John Klein' (Centraal Bureau voor de Statistiek 2011) wordt gesteld dat de NO_x-emissies van recreatievaart als verwaarloosbaar gezien kunnen worden.

Gezien de onderbouwing uit het rapport van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2011) is in dit onderzoek de recreatievaart niet meegenomen in de depositieberekeningen van de gebruiksfase.

5

RESULTATEN

Op basis van de uitgangspunten en de emissieberekeningen zoals behandeld in het vorige hoofdstuk zijn AERIUS-Calculator berekeningen uitgevoerd om de stikstofdepositie in de aanlegfase en de gebruiksfase van de ruimtelijke plannen te bepalen. De resultaten zijn opgesplitst in 2 paragrafen waarin tabellen worden weergegeven wat de hoogst berekende depositiewaarden zijn in de gebruiks- en aanlegfase.

5.1 Resultaten aanlegfase

Tabel 5.1 geeft de hoogst berekende depositiewaarde weer voor de aanlegfase van AquaResort It Soal. In bijlage I is de uitvoer van de AERIUS-berekening opgenomen.

Tabel 5.1 Hoogst berekende depositiewaarde aanlegfase

Natura 2000-gebied	Stikstofdepositie (mol/ha/ja)
IJsselmeer	
<i>H1130B</i> Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	0,07
<i>H7140A</i> Overgangs- en trilvenen (trilvenen)*	0,01
Oudegaasterbekken, Fluessen en omgeving	
<i>ZGH3150baz</i> Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,02
<i>H7140B</i> Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,01
<i>H3150baz</i> Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,01
<i>H91D0</i> Hoogveenbossen	0,01

*Dit gebied is nog niet definitief aangewezen als Natura 2000-gebied (zit nog in de ontwerpfase), waardoor het gebied niet beoordeeld hoeft te worden.

Uit de tabellen blijkt dat er voor de uitbreiding van AquaResort It Soal sprake is van een stikstofdepositie tijdens de aanlegfase. Deze depositie is zeer gering maar wel relevant voor de Natura 2000-gebieden in de wijde omgeving en dient nader te worden beoordeeld.

5.2 Resultaten gebruiksfase

Uit de AERIUS-berekening van de gebruiksfase blijkt dat er voor de uitbreiding van AquaResort It Soal geen sprake is van een stikstofdepositie tijdens de gebruiksfase.

5.3 Vervolgstappen

Zoals beschreven in paragraaf 5.2 en 5.3 leidt de toekomstige uitbreiding van AquaResort It Soal in de aanlegfase tot stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden. Op het moment dat er sprake is van een (toename) van stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied, moet voor het project een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Door middel van een ecologische beoordeling aan de hand van onderliggend rapport kan bepaald worden of er wel of niet een vergunning benodigd is.

De uitkomsten van de gedane stikstofdepositieberekeningen zijn gebaseerd op een aantal uitgangspunten en aannames, die uiteengezet zijn in hoofdstuk 4. De berekende resultaten van dit onderzoek zijn daarmee indicatief van aard. Op het moment dat de uitgangspunten en aannames worden aangescherpt, dienen de berekeningen opnieuw te worden uitgevoerd.

Een aantal maatregelen kan worden getroffen voor toekomstige ontwikkelingen om stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden (potentieel) te voorkomen. Door het voorkomen van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, bestaat de mogelijkheid dat de vergunningsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming kan komen te vervallen. Indien de uitgangspunten niet verder kunnen worden aangescherpt of niet toereikend zijn is de volgende stap een ecologische beoordeling van de berekende stikstofdepositie. Een ecoloog beoordeelt of de berekende stikstofdepositie mogelijke significante negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden waarop stikstofdepositie wordt berekend.

6

CONCLUSIE

Witteveen+Bos heeft in opdracht van AquaResort It Soal een stikstofdepositieonderzoek uitgevoerd naar de uitbreidingsplannen van AquaResort It Soal, voor zowel de aanlegfase als de gebruiksfase. Uit de stikstofdepositieberekeningen blijkt dat er sprake is van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden gedurende de aanlegfase als gevolg van de voorgenomen activiteiten van AquaResort It Soal. Mogelijke significante negatieve effecten op omliggende Natura 2000-gebieden zijn daarmee niet op voorhand uit te sluiten. Er geldt een vergunningsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming.

In samenwerking met de opdrachtgever zijn de ontwikkelingen zo exact mogelijk in beeld gebracht. Voor de gedane berekeningen zijn uitgangspunten gehanteerd waarbij een zo gedetailleerd mogelijk beeld is geschetst met de werkelijkheid. Aanbevolen wordt om, op het moment dat de uitgangspunten nog verder aangescherpt (kunnen) worden, de stikstofdepositieberekeningen voor zowel de gebruiks- als de aanlegfase opnieuw uit te voeren.

Bijlage(n)

BIJLAGE: AERIUS-BEREKENINGEN AANLEGFASE

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH₃) en/of stikstofoxide (NO_x).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening Aanlegfase

- ▶ Kenmerken
- ▶ Samenvatting emissies
- ▶ Depositieresultaten
- ▶ Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
ing. D.R. van Eijk	Suderséleane 29, 8711 GX Workum

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk	
Aquapark 't Soal	Rs8qupbb7Wyy	
Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
19 december 2019, 13:46	2020	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	1.466,84 kg/j
NH ₃	2,17 kg/j

Resultaten

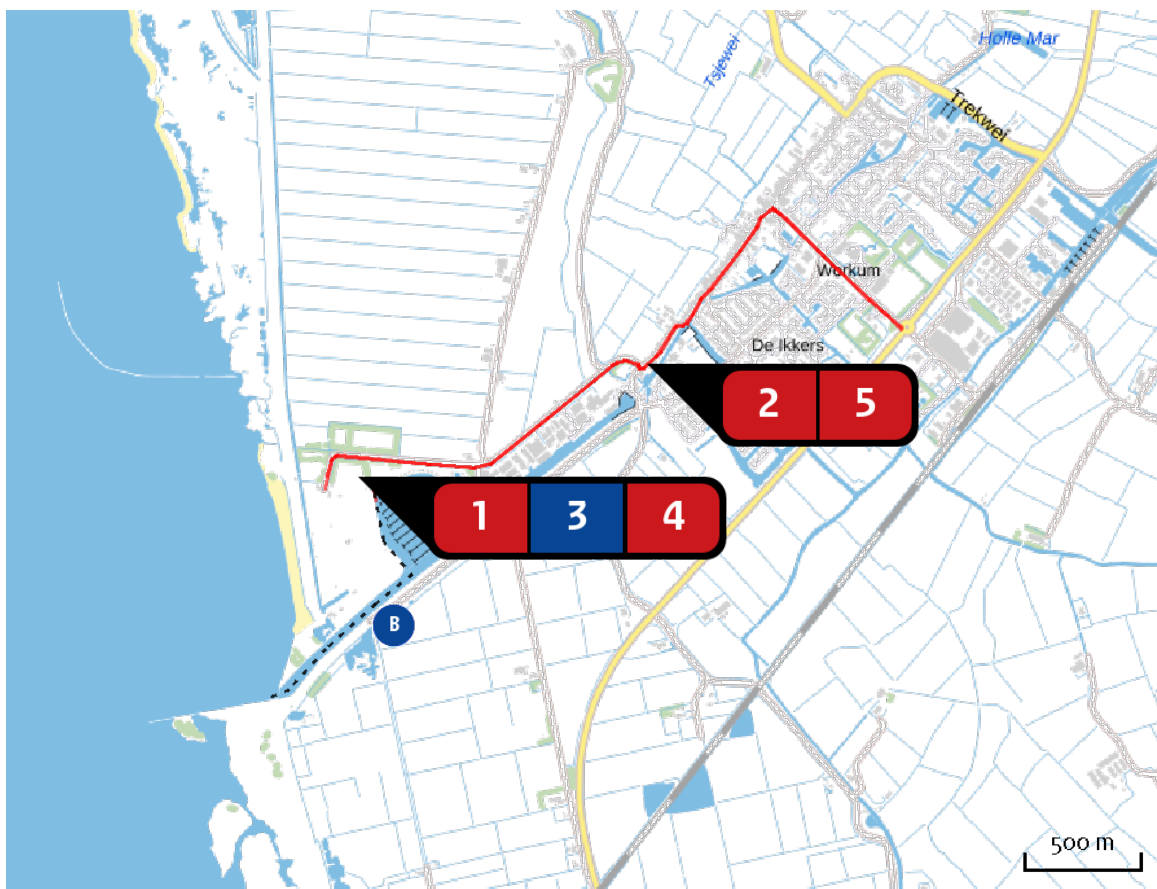
Hectare met
hoogste bijdrage
(mol/ha/j)

Natuurgebied	Bijdrage
IJsselmeer	0,07

Toelichting

Uitbreiding van het park

Locatie
Aanlegfase

Emissie
Aanlegfase

Bron Sector		Emissie NH ₃	Emissie NO _x
1	Jachthaven Mobiele werktuigen Bouw en Industrie	-	108,93 kg/j
2	Materiaaltransport Jachthaven (droog) Wegverkeer Binnen bebouwde kom	< 1 kg/j	< 1 kg/j
3	Materiaaltransport Jachthaven (nat) Scheepvaart Binnenvaart: Aanlegplaats	-	29,04 kg/j
4	Gebouwen Mobiele werktuigen Bouw en Industrie	-	1.216,80 kg/j
5	Materiaaltransport gebouwen (droog) Wegverkeer Binnen bebouwde kom	2,15 kg/j	111,39 kg/j

Resultaten
stikstof
gevoelige
Natura 2000
gebieden
(mol/ha/j)

Natuurgebied	Hoogste bijdrage	Bijdrage op (bijna) overbelaste hexagonen*
IJsselmeer	0,07	0,01
Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	0,02	0,01

* Als de hoogste depositietoename plaatsvindt op een hexagoon waar géén sprake is van een (naderende) stikstofoverbelasting, dan is de hoogste toename op een hexagoon met wel een (naderende) stikstofoverbelasting in deze kolom weergegeven.

Resultaten
per
habitatype
(mol/ha/j)

voor de 10
stikstofgevoelige
Natura 2000-
gebieden met het
hoogste resultaat

IJsselmeer

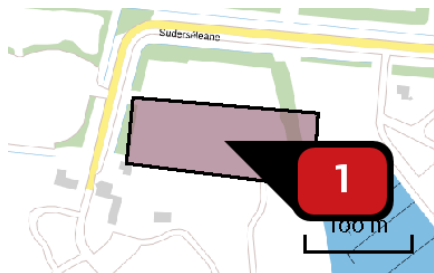
Habitatype	Hoogste bijdrage	Bijdrage op (bijna) overbelaste hexagonen*
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	0,07	
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,01	

Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving

Habitatype	Hoogste bijdrage	Bijdrage op (bijna) overbelaste hexagonen*
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,02	
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,01	
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,01	
H91Do Hoogveenbossen	0,01	

* Als de hoogste depositietoename plaatsvindt op een hexagoon waar géén sprake is van een (naderende) stikstofoverbelasting, dan is de hoogste toename op een hexagoon met wel een (naderende) stikstofoverbelasting in deze kolom weergegeven.

Emissie
(per bron)
Aanlegfase

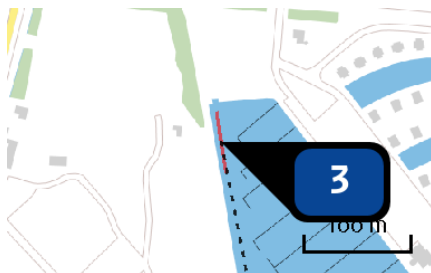
Naam **Jachthaven**
Locatie (X,Y) **156947, 553559**
NOx **108,93 kg/j**

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Heikraan 1		4,0	4,0	0,0	NOx	24,31 kg/j
AFW	Powerpack Trilblok 1		4,0	4,0	0,0	NOx	5,10 kg/j
AFW	Kieper		4,0	4,0	0,0	NOx	9,07 kg/j
AFW	HGM droog grondverzet		4,0	4,0	0,0	NOx	11,71 kg/j
AFW	Werkship		4,0	4,0	0,0	NOx	24,32 kg/j
AFW	Kraanschip		4,0	4,0	0,0	NOx	7,60 kg/j
AFW	Heikraan 2		4,0	4,0	0,0	NOx	16,20 kg/j
AFW	Powerpack Trilblok 2		4,0	4,0	0,0	NOx	7,13 kg/j
AFW	HGM nat grondverzet		4,0	4,0	0,0	NOx	3,49 kg/j

Naam **Materiaaltransport Jachthaven (droog)**
 Locatie (X,Y) **158226, 554069**
 NOx **< 1 kg/j**
 NH3 **< 1 kg/j**

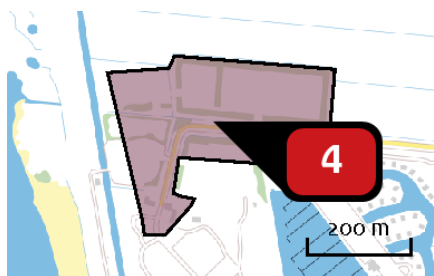
Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Middelzwaar vrachtverkeer	56,0 / jaar	NOx NH3	< 1 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	16,0 / jaar	NOx NH3	< 1 kg/j < 1 kg/j

Naam **Materiaaltransport Jachthaven (nat)**
 Locatie (X,Y) **157041, 553506**
 NOx **29,04 kg/j**

Scheepstype	Omschrijving	Verblijftijd (u/bezoek)	Stof	Emissie
BI	Duwstel type BI	1	NOx	29,04 kg/j

Vaarroute binnengaats	Scheepstype	Richting	Type vaarweg	Aantal vaarbewegingen (/j)	Percentage geladen
B	Duwstel – BI (Europa I)	Aanmerend	CEMT_Va	39	80
	Duwstel – BI (Europa I)	Vertrekkend	CEMT_Va	39	10

Naam **Gebouwen**
 Locatie (X,Y) **156922, 553676**
 NOx **1.216,80 kg/j**

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Shovel (bouwrijp maken)		4,0	4,0	0,0	NOx	121,65 kg/j
AFW	Graafmachine (bouwrijp maken)		4,0	4,0	0,0	NOx	152,28 kg/j
AFW	Graafmachine (Aanlegfase gebouwen)		4,0	4,0	0,0	NOx	147,95 kg/j
AFW	Heistelling (aanlegfase gebouwen)		4,0	4,0	0,0	NOx	99,24 kg/j
AFW	Verreiker (aanlegfase gebouwen)		4,0	4,0	0,0	NOx	477,68 kg/j
AFW	Hijskraan (aanlegfase gebouwen)		4,0	4,0	0,0	NOx	218,00 kg/j

Naam **Materiaaltransport gebouwen (droog)**
 Locatie (X,Y) **158211, 554055**
 NOx **111,39 kg/j**
 NH3 **2,15 kg/j**

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	6.750,0 / jaar	NOx NH3	7,49 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	7.500,0 / jaar	NOx NH3	103,89 kg/j 1,70 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2019_20191018_c53b8fdaa8

Database versie c53b8fdaa8

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/uitleg>

BIJLAGE: AERIUS-BEREKENINGEN GEBRUIKSFASE

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH₃) en/of stikstofoxide (NO_x).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening Gebruiksfase

- ▶ Kenmerken
- ▶ Samenvatting emissies
- ▶ Depositieresultaten
- ▶ Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
<https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers>.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Focus Bouwmanagers	Suderséleane 29, 8711 GX Workum

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk	
Aquapark 't Soal	RrpwWLBHDRDL	
Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
15 maart 2020, 13:53	2023	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	123,69 kg/j
NH ₃	7,53 kg/j

Resultaten

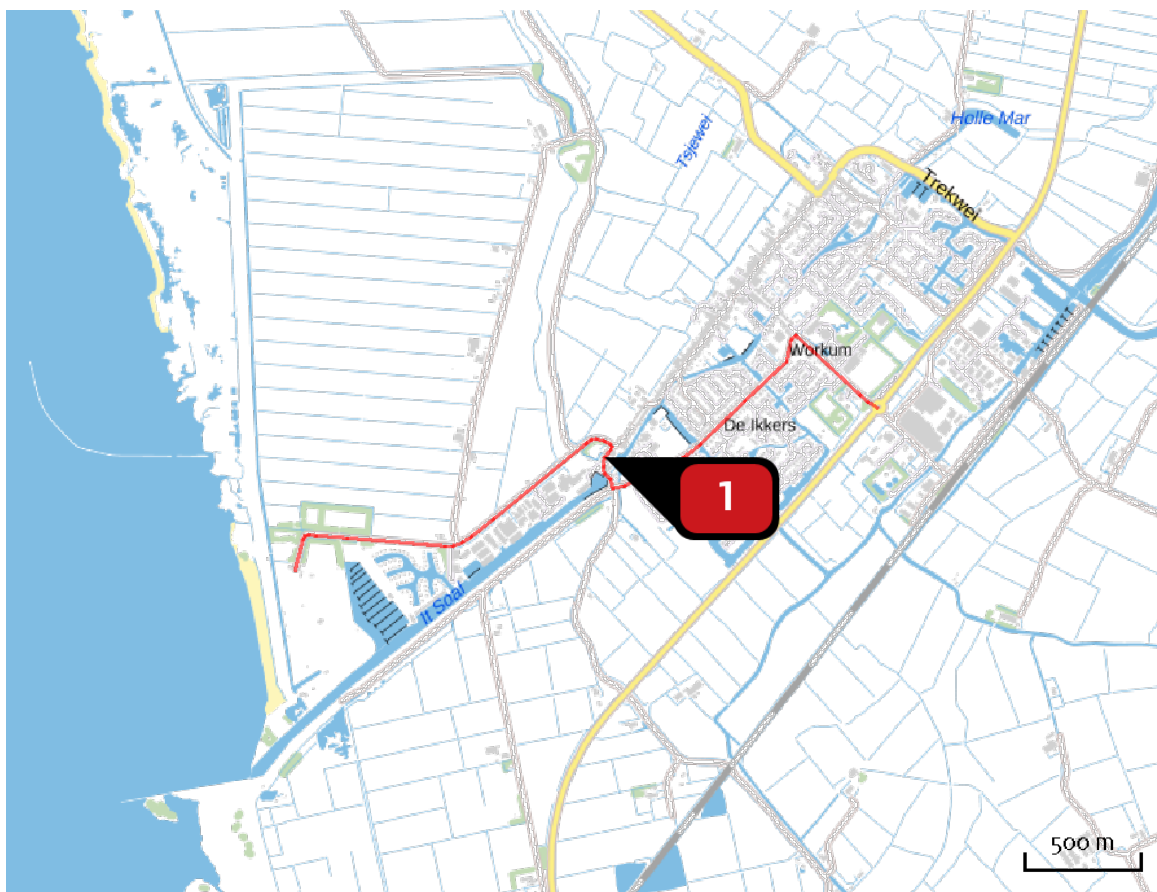
Hectare met
hoogste bijdrage
(mol/ha/j)

Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

Uitbreiding van het park

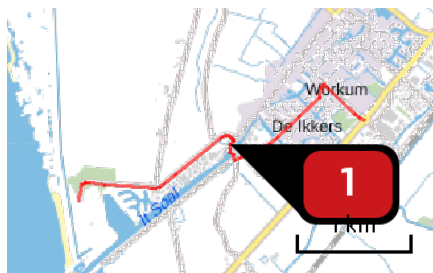
Locatie
Gebruiksfase

Emissie
Gebruiksfase

Bron Sector		Emissie NH ₃	Emissie NO _x
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="background-color: red; color: white; border-radius: 50%; width: 20px; height: 20px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin-right: 5px;">1</div> <div style="margin-right: 5px;">⋮</div> <div> <p>Verkeer</p> <p>Wegverkeer Binnen bebouwde kom</p> </div> </div>		7,53 kg/j	123,69 kg/j

Emissie
(per bron)
Gebruiksfase

Naam
Locatie (X,Y)
NOx
NH3

Verkeer
158156, 554000
123,69 kg/j
7,53 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	365,0 / etmaal	NOx NH3	123,69 kg/j 7,53 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2019A_20200211_3b24c29c22

Database versie 2019A_20200226_89548b118c

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2019A>

Ecologische beoordeling stikstofuitstoot AquaResort It Soal

A&W-rapport 20-015

in opdracht van

Ecologische beoordeling stikstofuitstoot AquaResort It Soal

A&W-rapport 20-015

Brongers, M.
Bijkerk, W.
Van der Veen, E.

Foto Voorplaat

Visualisatie inrichting Aquaresort It Soal met zicht op de haven en appartementencomplexen (Alynia Design & Development 2017)

Brongers, M., Bijkerk, W., Van der Veen, E. 2020

Ecologische beoordeling stikstofuitstoot Aquaresort It Soal. A&W-rapport 20-015
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever**Aquaresort It Soal**

Suderséleane 29
8711 GX Workum
Telefoon 0515 54 144 43

Uitvoerder**Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv**

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
info@altwym.nl
www.altwym.nl

© Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv. Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

Projectnummer
20-015

Projectleider
M. Brongers

Status
Eindrapport

Autorisatie
Goedgekeurd

Paraaf
E. Wymenga

Datum
13 mei 2020

Kwaliteitscontrole

E. Wymenga

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Stikstofdepositie en habitattypen	3
2.1	Stikstofgevoelige habitattypen	3
2.2	Stikstofdepositie als gevolg van aanleg en gebruik It Soal	5
2.3	Achtergronddepositie	5
2.4	Overschrijding van de KDW	6
3	Beoordeling	13
3.1	IJsselmeer	13
3.2	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	13
3.3	Conclusie	14
4	Literatuur	15

Bijlage 1 Kamerbrief stikstofproblematiek d.d. 16 december 2019

1 Inleiding

Achtergrond en doelstelling

Aquaresort It Soal is voornemens om in het recreatiegebied It Soal te Workum een aantal werkzaamheden uit te voeren. De werkzaamheden betreffen onder meer de bouw van een hotel, appartementen en andere gebouwen, een botenstalling, uitbreiding van een jachthaven en herinrichting van de openbare ruimte. Aangezien het plangebied nabij en deels binnen Natura 2000-gebied en gebieden met hoge natuurwaarden ligt, is in 2019 een geactualiseerde natuurtoets uitgevoerd (Van der Hut 2019). Daarin zijn de mogelijke effecten beoordeeld van de ontwikkelingsruimte voor It Soal in het bestemmingsplan de Gemeente Súdwest-Fryslân op beschermde soorten en beschermde gebieden. In dat rapport is geen aandacht besteed aan de gevolgen van eventuele stikstofdepositie op Natura 2000-instandhoudingsdoelen. Sinds de uitspraak van de Raad van State over het PAS, in mei 2019, is de stikstofdepositie echter een actueel aandachtspunt, ook bij lage waarden. Daarom dient er nu beoordeeld te worden wat de gevolgen zijn van eventuele stikstofemissie in de aanleg-/bouwfase en in de gebruiksfase van de beoogde ontwikkelingen op stikstofgevoelige habitattypen.

Om deze beoordeling te kunnen uitvoeren is voorafgaand door Witteveen+Bos een emissie- en depositie-onderzoek uitgevoerd (van Eijk 2020). Aquaresort It Soal heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek gevraagd om de ecologische beoordeling uit te voeren. De vraag is daarbij ook of er een vergunning nodig is in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) en of er maatregelen nodig zijn om eventuele depositie te mitigeren, en zo ja welke dat kunnen zijn. We volgen daarbij het afwegingskader van de rijksoverheid voor toestemmingverlening stikstofdepositie nieuwe activiteiten (figuur 1.1).

Aanpak

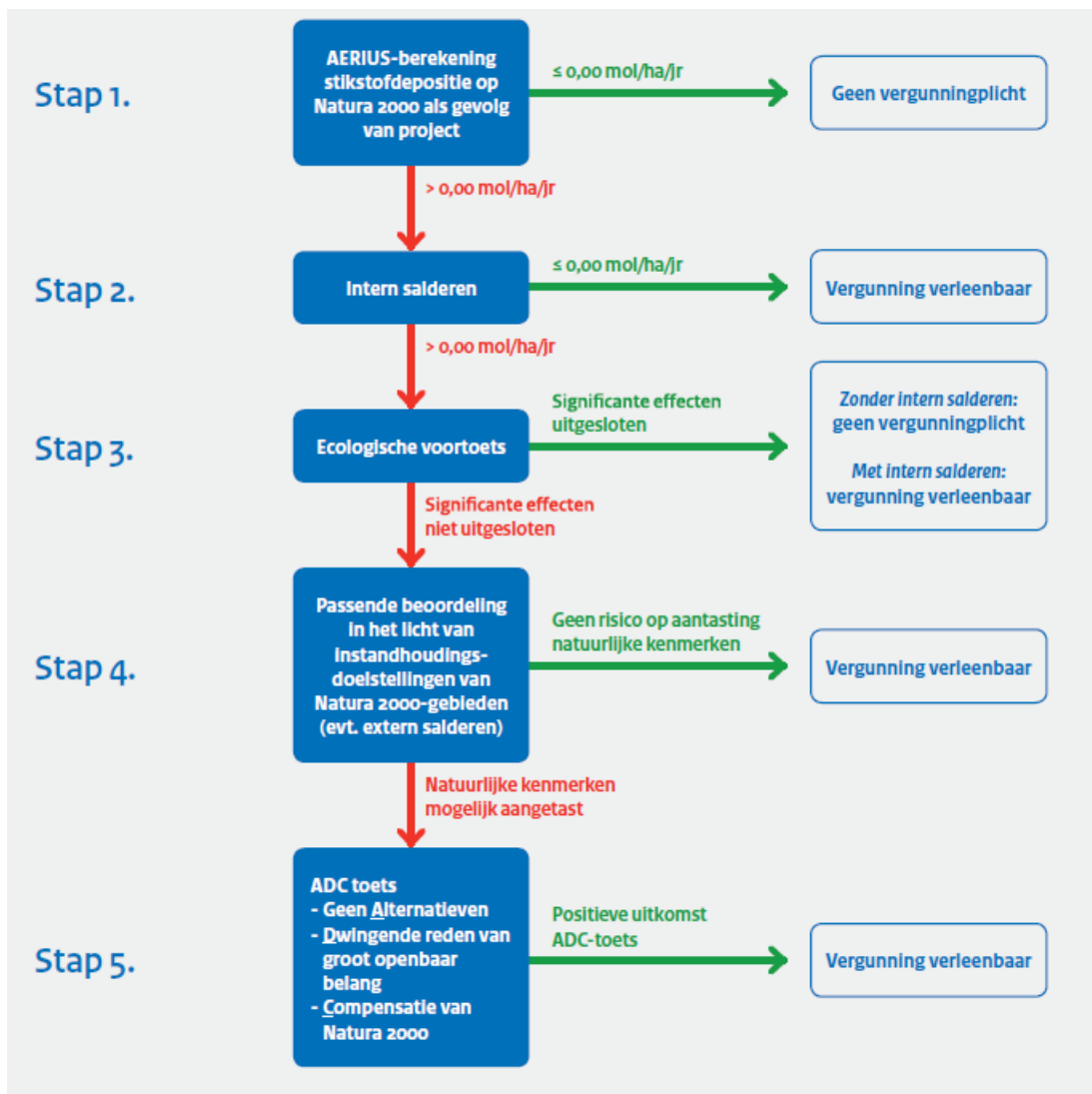
In hoofdstuk 2 is, als eerste stap, aangegeven welke habitattypen voorkomen in de omgeving van It Soal, en hoe gevoelig deze zijn voor stikstofdepositie.

Daarna is de stikstofdepositie in beeld gebracht als gevolg van de ontwikkelingen in It Soal, zowel in de fase van aanleg en bouw als in de gebruiksfase. Hiervoor is gebruik gemaakt van de resultaten van het stikstofdepositie-onderzoek dat is uitgevoerd door Witteveen+Bos (Van Eijk 2020).

Vervolgens is de achtergronddepositie in de huidige situatie in beeld gebracht.

Daarnaast is, aan de hand van de achtergronddepositie en de stikstofdepositie als gevolg It Soal, bepaald of, waar en in welke mate de berekende stikstofdepositie leidt tot overschrijding van de kritische depositiewaarden van deze habitattypen.

In hoofdstuk 3 is vervolgens beoordeeld wat de te verwachten effecten eventuele toename van de depositie op de habitattypen zijn, en of maatregelen nodig om de negatieve effecten te mitigeren.

Figuur 1.1. Stappenplan vergunningverplichting en beoordeling stikstofdepositie in gevoelige Natura 2000-gebieden van de Rijksoverheid (website Bij12 voor beleidsregels).

2 Stikstofdepositie en habitattypen

2.1 Stikstofgevoelige habitattypen

Stikstofemissie als gevolg van ontwikkelingen kan negatieve gevolgen hebben als dat als depositie terecht komt op stikstofgevoelige habitattypen. In de omgeving van It Soal liggen twee Natura 2000-gebieden: IJsselmeer en Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving. Deze gebieden zijn aangewezen voor de habitattypen in tabel 2.1. Daarbij is per habitatype ook de kritische depositiewaarde (KDW) aangegeven (Van Dobben *et al.* 2012).

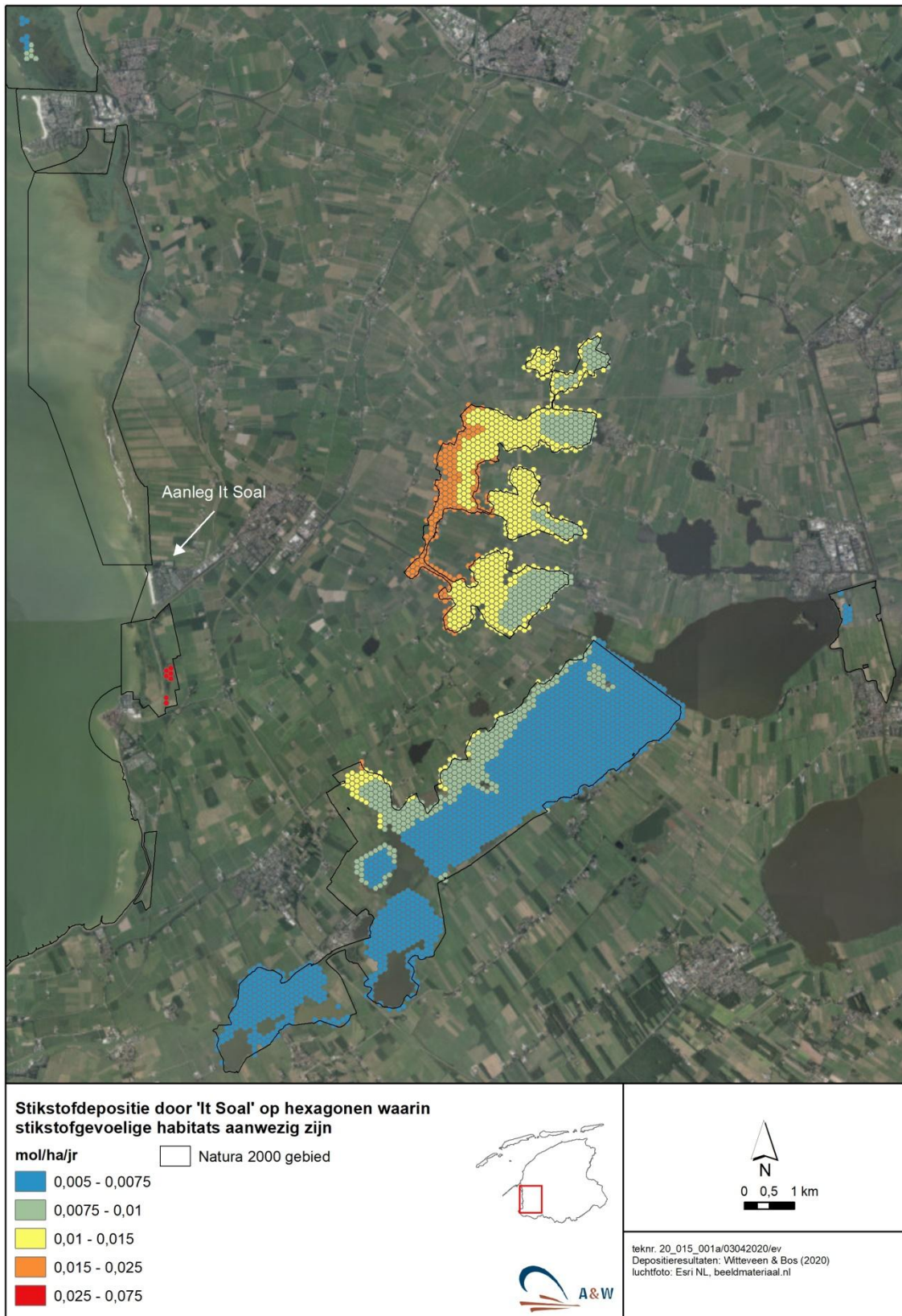
De in tabel 2.1 met een * aangegeven habitattypen zijn in ontwerp aangewezen, de overige definitief. De Minister van LNV heeft in de Kamerbrief van 16 december 2019¹ (zie bijlage 1) aangegeven dat ontwerp-wijzigingsbesluiten voorlopig niet worden vastgesteld en de huidige, vigerende aanwijzingsbesluiten het toetsingskader vormen voor vergunningverlening. Bevoegde gezagen hoeven een natuurvergunning dus niet te weigeren als een project tot stikstofoverbelasting leidt op habitatype dat toegevoegd is in het nieuwe ontwerpbesluit. Dat geldt dus ook voor de habitattypen die in tabel 2.1 zijn aangegeven met een *. Deze zijn in de uiteindelijke beoordeling in deze rapportage daarom niet meegenomen; voor de volledigheid doen ze wel mee in de analyse.

Tabel 2.1 - Natura 2000-gebieden in de omgeving van It Soal en de daarvoor aangewezen habitattypen. Aangegeven zijn ook de KDW in mol en kg per ha per jaar, volgens Van Dobben *et al.* (2012). De laatste kolom geeft de stikstofgevoeligheid aan, waarbij rood = zeer gevoelig (<1.400 mol N/ha/j), geel = gevoelig (1.400 - <2400 mol N/ha/j) en groen – minder/niet gevoelig (≥2400 mol N/ha/jr). De met een * gemarkeerd habitattypen zijn in ontwerp aangewezen en vallen buiten het toetsingskader voor de vergunningsverlening (Kamerbrief 16-12-2019, zie tekst).

Natura 2000-gebied en habitatype		KDW		N-gev.
		mol N/ha/j	kg/ha/j	
<i>IJsselmeer</i>				
H1330B*	Schorren en zilte graslanden (binnendijs)	1.500	21	Geel
H3140*	Kranswierwateren	>2400	>34	Geen
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	2143	30	Geel
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	>2400	>34	Geen
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	>2400	>34	Geen
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	1214	17	Rood
<i>Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.</i>				
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	2143	30	Geel
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	>2400	>34	Geen
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	>2400	>34	Geen
H7140B*	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	715	10	Rood
H91D0*	Hoogveenbossen	1786	25	Geel

Van de habitattypen in tabel 2.1 zijn H1330B, H3150, H7140A, H7140B en H91D0 stikstofgevoelig of zeer stikstofgevoelig, de overige habitattypen zijn minder of niet gevoelig voor stikstof.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/12/16/voortgang-aanpak-stikstofproblematiek>

Figuur 2.1 Te verwachten stikstofdepositie per hexagon (10.000 m²) als gevolg van de ontwikkelingen in It Soal.

2.2 Stikstofdepositie als gevolg van aanleg en gebruik It Soal

De vraag is of de ontwikkelingen in It Soal leiden tot stikstofdepositie op de stikstofgevoelige habitattypen in het IJsselmeer of de Oudegaasterbrekken c.s., zowel in de fase van aanleg en bouw als in de gebruiksfase. Om dat in beeld te krijgen zijn de resultaten van het stikstofdepositie-onderzoek gebruikt dat is uitgevoerd door Witteveen+Bos (Van Eijk 2020) en dat gebaseerd is op berekeningen in Aerius Calculator. Hoewel de bouw in detail nog niet bekend is en een aantal aannames zijn gedaan, geeft dit onderzoek een goed beeld van de te verwachten depositie.

Uit het onderzoek van Witteveen+Bos blijkt, dat in de gebruiksfase geen sprake is van stikstofdepositie op de stikstofgevoelige habitattypen. In de aanlegfase, die ongeveer drie jaar gaat duren, is dat wel het geval. Figuur 2.1 toont de depositie in de aanlegfase per hexagon op kaart. Daaruit blijkt, dat sprake is van de meeste depositie in de directe omgeving van It Soal – in Polder Workumer Nieuwland – en aan de westzijde van de Oudegaasterbrekken en de Vlakke brekken.

In tabel 2.2 is de maximale depositie aangegeven die verwacht wordt op grond van de modellering in Aerius op één of meerdere hexagonen met stikstofgevoelige habitattypen in de beide Natura 2000-gebieden. Ook is per habitatype het aantal hexagonen vermeld waarin sprake is van een depositie van $>0,005$ mol N/ha/j: de grens waarboven depositie vergunningplichtig is (figuur 1.1). Uit deze exercitie blijkt dat de depositie van stikstofoxiden (NOx) als gevolg van de ontwikkelingen in It Soal zeer gering is ($<0,1$ mol N/ha/jr gedurende drie jaar), maar wel net boven de grenswaarde komt als boven genoemd.

*Tabel 2.2 Maximale stikstofdepositie op hexagonen met stikstofgevoelige habitattypen in de Natura 2000-gebieden IJsselmeer en Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o., in zowel mol als gram per ha per jaar. Ook is per habitatype het aantal hexagonen vermeld met een depositie $> 0,005$ mol N/ha/j. Voor H3150 is deels sprake van een zoekgebied (ZG): daar is het habitatype te verwachten, maar ontbreekt informatie om dat te bevestigen. De met een * gemarkeerd habitattypen zijn in ontwerp aangewezen en vallen buiten het toetsingskader voor de vergunningsverlening (Kamerbrief 16-12-2019, zie tekst).*

Natura 2000-gebied en habitatype		aantal hexagonen	max. N-depositie	
			mol N/ha/j	gr/ha/j
<i>IJsselmeer</i>				
H1330B*	Schorren en zilte graslanden (binnendijs)	7	0,07	0,98
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	13	0,01	0,14
<i>Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.</i>				
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	55	0,02	0,28
ZGH3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	2546	0,01	0,14
H7140B*	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	22	0,01	0,14
H91D0*	Hoogveenbossen	3	0,01	0,14

2.3 Achtergronddepositie

Om het effect van stikstofdepositie door ontwikkelingen in It Soal te kunnen beoordelen is informatie nodig over de achtergronddepositie. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van depositiegegevens van 2018, die beschikbaar zijn via het Nationaal Georegister. Diezelfde data zijn te zien in Aerius Calculator. Tabel 2.3 toont voor de stikstofgevoelige habitattypen in

beide Natura 2000-gebieden de relevante achtergronddepositiewaarden. In die tabel is te zien, dat voor één van de habitattypen, n.l. de overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) in de Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o., de achtergronddepositie nu al wordt overschreden, dus zonder de aanvullende depositie van It Soal. Voor de beoordeling doet dit habitatype evenwel niet mee, omdat het niet definitief is aangewezen (hoofdstuk 1).

De figuren 2.2 t/m 2.6 geven voor de verschillende habitattypen een kaart van het verschil tussen achtergronddepositie en KDW. In het geval van H7140B in de Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o. is de achtergronddepositie hoger dan de KDW. Bij de overige habitattypen wordt de KDW in de huidige situatie niet overschreden; het verschil tussen achtergronddepositie en KDW varieert daar van ca 220 tot > 1100 mol N/ha/j.

*Tabel 2.3 Achtergronddepositie in hexagonen met stikstofgevoelige habitattypen en een stikstofdepositie als gevolg van It Soal van > 0,005 mol N/ha/j. Ook de KDW van de stikstofgevoelige habitattypen is aangegeven. ZG: zoekgebied, Rood: gemiddelde achtergronddepositie is hoger dan de KDW. De met een * gemarkeerd habitattypen zijn in ontwerp aangewezen en vallen buiten het toetsingskader voor de vergunningsverlening (Kamerbrief 16-12-2019, zie tekst).*

Natura 2000-gebied en habitatype		achtergronddepositie (mol N/ha/j)		KDW
		range	gemiddeld	
<i>IJsselmeer</i>				
H1330B*	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	976-1178	1043	1571
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	932-1193	991	1214
<i>Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.</i>				
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	859-1220	1006	2143
ZGH3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	968-1194	1016	2143
H7140B*	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	824-1637	1076	714
H91D0*	Hoogveenbossen	1041-1070	1058	1786

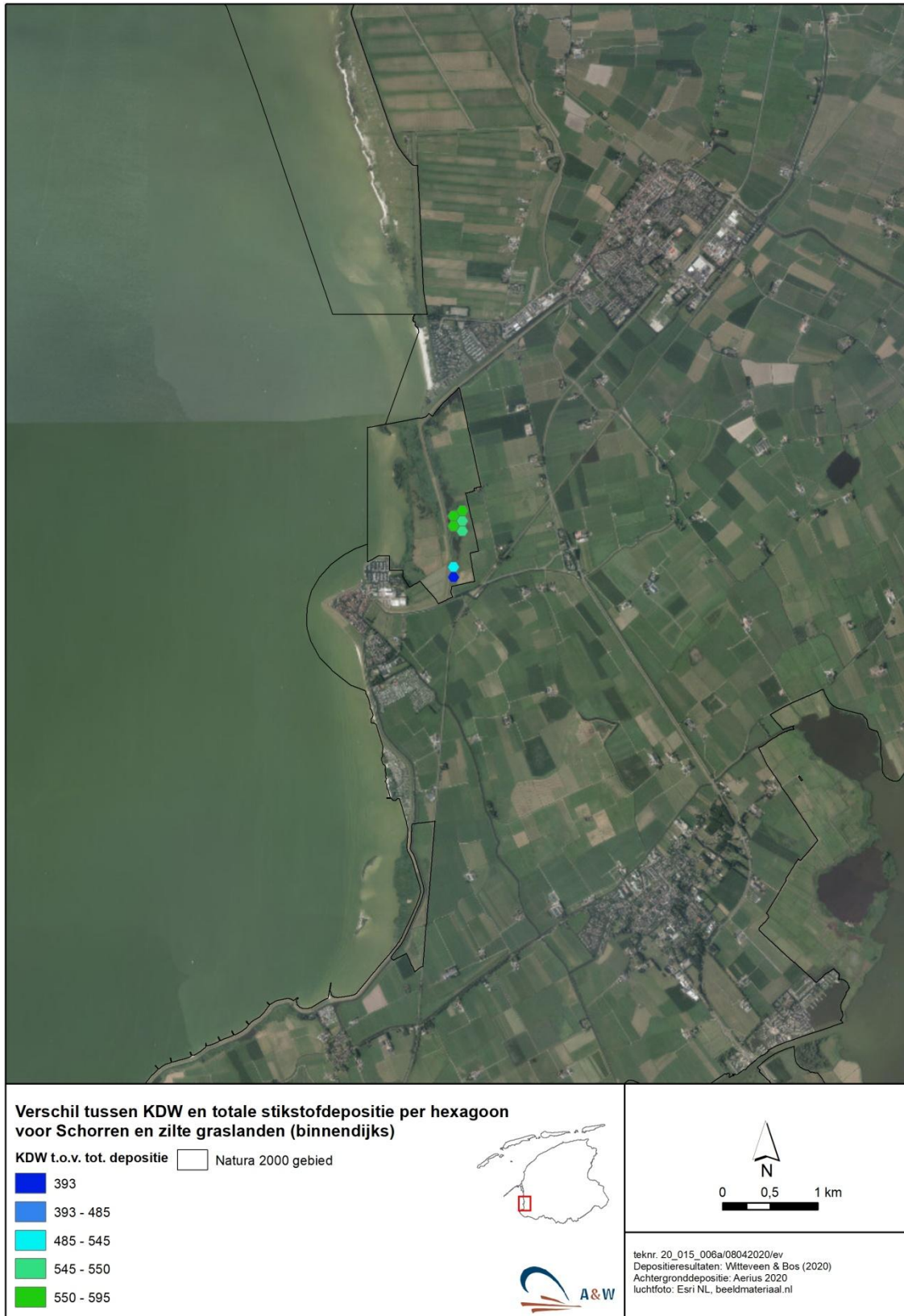
2.4 Overschrijding van de KDW

De stikstofdepositie als gevolg van de recreatieontwikkeling It Soal kan leiden tot negatieve effecten als daardoor de KDW van de stikstofgevoelige habitattypen overschreden of verder overschreden wordt. Of dat het geval is, kan afgeleid worden uit de combinatie van de achtergronddepositie, de extra depositie als gevolg van It Soal en de ligging van de stikstofgevoelige habitattypen.

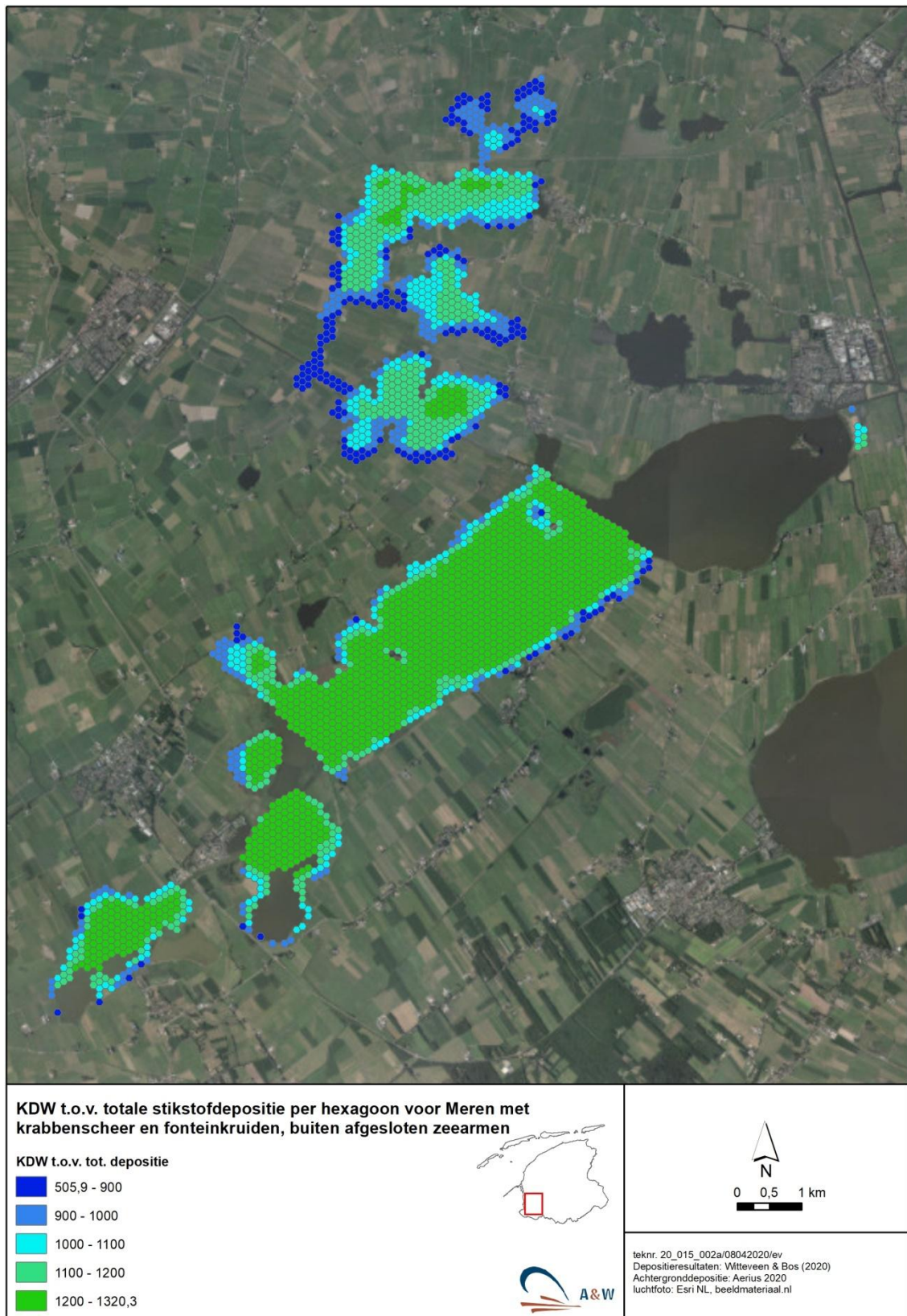
De extra depositie als gevolg van It Soal heeft een dusdanige ordegrrootte, dat er geen hexagonen zijn waar de ontwikkelingen van It Soal leiden tot overschrijding van de KDW, waar dat in de huidige situatie nog niet het geval is. Wel zijn er een aantal hexagonen waar de achtergronddepositie de KDW al overschrijdt en de ontwikkelingen van It Soal leiden tot verdere overschrijding, hoe gering die ook is. Het gaat daarbij om habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) in de Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o. (tabel 2.4). De gemiddelde overschrijding is voor dat habitatype 362 mol N/ha/j en daar komt door It Soal jaarlijks maximaal 0,01 mol N/ha/j bij, gedurende 3 jaar. Zoals eerder aangegeven is dit type meegenomen in het ontwerpbesluit, maar is bij besluit van de minister besloten deze typen voorlopig niet aan te wijzen (zie hoofdstuk 1).

Tabel 2.4. Overzicht van het verschil tussen gemiddelde achtergronddepositie en KDW per habitatype en maximale depositie a.g.v. It Soal. Groen: geen overschrijding van de KDW, rood: verdere overschrijding van de KDW. De met een * gemarkeerd habitattypen zijn in ontwerp aangewezen en vallen buiten het toetsingskader voor de vergunningsverlening (Kamerbrief 16-12-2019, zie tekst).

Natura 2000-gebied en habitatype		KDW - achtergronddepositie	max. N-depositie It Soal
<i>IJsselmeer</i>			
H1330B*	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	+528	0,07
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	+223	0,01
<i>Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.</i>			
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	+1137	0,02
ZGH3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	+1127	0,01
H7140B*	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-362	0,01
H91D0*	Hoogveenbossen	+728	0,01

Figuur 2.2 Vershil tussen KDW en achtergronddepositie voor hexagonalen met H1330B.

Figuur 2.3 Verschil tussen KDW en achtergronddepositie voor hexagonen met (ZG)H3150.

Figuur 2.4 Vershil tussen KDW en achtergronddepositie voor hexagonen met H7140A.

Figuur 2.5 Vershil tussen KDW en achtergronddepositie voor hexagonen met H7140B.

Figuur 2.6 Vershil tussen KDW en achtergronddepositie voor hexagonalen met H91D0.

3 Beoordeling

3.1 IJsselmeer

In het Natura 2000-gebied IJsselmeer is binnen het beïnvloedingsgebied van de ontwikkelingen It Soal sprake van twee stikstofgevoelige habitattypen: H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks) en H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen). Voor beide habitattypen is de achtergronddepositie lager dan de KDW; het verschil bedraagt 528 resp. 223 mol N/ha/j.

De ontwikkelingen It Soal leiden tot een extra depositie van maximaal 0,07 resp. 0,01 mol N/ha/jr, gedurende 3 jaar. De totale depositie (achtergronddepositie + depositie It Soal) blijft ook dan zeer ruim beneden de KDW-waarden van beide habitattypen. Er zijn daarom geen negatieve effecten te verwachten van de depositie als gevolg van de ontwikkelingen in It Soal zoals die nu voorzien worden.

3.2 Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.

In het Natura 2000-gebied Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o. is binnen het beïnvloedingsgebied van de ontwikkelingen It Soal sprake van de volgende stikstofgevoelige habitattypen: H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (actueel en als zoekgebied), H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) en H91D0 Hoogveenbossen. Voor de habitattypen H3150baz, ZGH3150baz en H91D0 is de achtergronddepositie lager dan de KDW; het verschil bedraagt resp. 1137, 1127 en 728 mol N/ha/j.

De ontwikkelingen It Soal leiden tot een extra depositie van 0,02 (H3150baz) en 0,01 (ZGH3150, H91D0) mol N/ha/j, gedurende 3 jaar. De totale depositie (achtergronddepositie + depositie It Soal) blijft ook dan zeer ruim beneden de KDW-en. Voor deze habitattypen zijn er daarom geen negatieve effecten te verwachten van de depositie als gevolg van de ontwikkelingen It Soal.

Voor het in het ontwerpbesluit aangewezen habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) ligt dat anders. Daar is achtergronddepositie in de huidige situatie al ruim (362 mol N/ha/j) hoger dan de KDW. De ontwikkelingen It Soal zorgen voor een extra overschrijding, gedurende 3 jaar, van 0,01 mol N/ha/j.

Volgens de uitspraak van de Minister van LNV in de Kamerbrief van 16 december 2019 heeft het toetsingskader van de vergunningverlening geen betrekking op in ontwerp aangewezen habitattypen, ook niet als deze stikstofgevoelig zijn. Dat betekent dat, ook al zou er sprake zijn van enig effect van deze zeer extra depositie op H7140B, dat geen gevolgen heeft voor de vergunningverlening.

3.3 Conclusie

IJsselmeer:

- De ontwikkelingen It Soal leiden tot een stikstofdepositie op in het Natura 2000-gebied IJsselmeer aanwezige stikstofgevoelige habitattypen van > 0,005 mol N/ha/j, gedurende drie jaar,
- De stikstofdepositie als gevolg van It Soal op de stikstofgevoelige habitattypen H1330B en H7140A bedraagt maximaal 0,07 resp. 0,01 mol N/ha/j,
- In de huidige situatie ligt de achtergronddepositie ruim beneden de KDW van de genoemde habitattypen,
- Als gevolg van de depositie van It Soal wordt de KDW van de stikstofgevoelige habitattypen H1330B en H7140A niet overschreden. Significante effecten van de stikstofdepositie zijn uitgesloten,
- Habitatype H1330B is in ontwerp aangewezen. Het toetsingskader van de vergunningverlening heeft daar (voorlopig) geen betrekking op (Kamerbrief 16 december 2019),
- Aangezien de KDW van H7140A niet wordt overschreden, zijn de hier getoetste ontwikkelingen It Soal wat betreft de stikstofdepositie op Natura 2000-gebied IJsselmeer niet vergunningplichtig.

Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.:

- De ontwikkelingen It Soal leiden tot een stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o. aanwezige stikstofgevoelige habitattypen van > 0,005 mol N/ha/j, gedurende drie jaar,
- De stikstofdepositie als gevolg van It Soal op de stikstofgevoelige habitattypen H3150, ZG3150, H7140B en H91D0 bedraagt maximaal 0,02 (H3150) resp. 0,01 (ZG3150, H7140B en H91D0) 0,01 mol N/ha/j,
- In de huidige situatie ligt de achtergronddepositie ruim beneden de KDW van de habitattypen H3150, ZG3150 en H91D0; de KDW van habitatype H7140B wordt in de huidige situatie overschreden,
- Als gevolg van de depositie van It Soal wordt de KDW van de habitattypen H3150, ZG3150 en H91D0 niet (verder) overschreden. Significante effecten van de stikstofdepositie op deze habitattypen zijn uitgesloten,
- De depositie van It Soal leidt tot een beperkte verdere overschrijding van de KDW van habitatype H7140B,
- De habitattypen H91D0 en H7140B zijn in ontwerp aangewezen. Volgens de Kamerbrief van 19 december 2019 heeft het toetsingskader voor de vergunningverlening (voorlopig) alleen betrekking op definitief aangewezen habitattypen. Dat betreft (ZG)H3150,
- Aangezien de KDW van (ZG)H3150 niet wordt overschreden, zijn de hier getoetste ontwikkelingen It Soal wat betreft de stikstofdepositie op Natura 2000-gebied Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o. niet vergunningplichtig.

4 Literatuur

- Dorland, E., A. van Loon, Y. Fujita, M. Jalink & G. Cirkel 2012. Kwantificering processen ten behoeve van herstelstrategieen Programmatische Aanpak Stikstof - Deel II. KWR 2012.020.
- Van Dobben, H.F., A. Barendregt, N.A.C. Smits, R. van 't Veer, G. van Wirdum, L.P.M. Lamers & H.H de Vries 2016. Herstelstrategie H7140B: Overgangs- en trilvenen (Veenmosrietlanden).
- Van Eijk, D.R. 2020. It Soal te Workum. Stikstofdepositieonderzoek. Witteveen+Bos Raadgevende Ingenieurs B.V., Deventer.
- Van der Hut, R.M.G. 2019. Natuurtoets Bestemmingsplan Recreatiegebied It Soal te Workum. A&W-rapport 2072. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Bijlage 1 Kamerbrief stikstofproblematiek d.d. 16 december 2019

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directie Bestuurlijke en
Politieke Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6011 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 16 december 2019
Betreft Voortgang Aanpak Stikstofproblematiek

Ons kenmerk
BPZ / 19306068

Uw kenmerk
2019Z24284

Bijlage(n)
3

Geachte Voorzitter,

In deze brief schetst het kabinet de voortgang op de aanpak van de stikstofproblematiek. Sinds de uitspraak van de Raad van State kunnen projecten en activiteiten die tot stikstofdepositie leiden, minder eenvoudig een vergunning krijgen. Dit heeft geleid tot forse consequenties voor individuele ondernemers, maar ook voor ambities van gemeenten, provincies en de Rijksoverheid op het terrein van onder meer waterveiligheid, infrastructuur, woningbouw en klimaat.

Het kabinet voelt urgentie en de verantwoordelijkheid voor een solide en structurele aanpak voor de stikstofproblematiek. Kern van deze aanpak is met volle inzet werken aan herstel en versterking van de natuur en het terugdringen van de stikstofuitstoot. De uitspraak van de Raad van State en het advies van het Adviescollege Stikstofproblematiek, geven dit ook aan: de uitstoot van stikstof moet verder omlaag (Kamerstuk 32 670, nr. 146 en 166). De structurele aanpak voor de lange termijn waar het kabinet aan werkt, wordt tevens ondersteund door de conclusies en aanbevelingen in de policybrief 'Stikstof in perspectief' van het Planbureau voor de Leefomgeving, gepubliceerd op 13 december jongstleden.

Ik heb uw Kamer geïnformeerd over de stappen die door het kabinet zijn gezet om maatschappelijke en economische ontwikkelingen mogelijk te maken (Kamerstuk 32 670, nr. 147, 163, 164 en 167 en Kamerstuk 35334, nr. 1). De uitspraak van de Raad van State noopt tot een fundamentele herbezinning op hoe we met de schaarse stikstofruimte in ons land om willen gaan, hoe we de bestaande stikstofdepositie effectief kunnen terugdringen en hoe we in dit verband natuur wegen ten opzichte van andere maatschappelijke en economische functies. Met deze brief informeer ik u over de structurele aanpak en de volgende stappen die door het kabinet gezet gaan worden, in afstemming met de mede-overheden.

De volgende stappen zijn reeds gezet

Het kabinet heeft concrete stappen gezet om activiteiten weer mogelijk te maken om zoveel mogelijk te voorkomen dat orderportefeuilles opdrogen, bijvoorbeeld in de bouw, en mensen hun baan verliezen.

Sinds 16 september jl. is het weer mogelijk om de depositie van stikstof te berekenen. De AERIUS Calculator, waarmee initiatiefnemers kunnen berekenen welke depositie een project veroorzaakt en op welke natuurgebieden die depositie neerslaat, werkt in de praktijk goed. Vanaf 4 oktober jl. kon toestemming voor projecten weer worden verleend, zodat deze weer door konden gaan. Voor vergunningaanvragers is inzichtelijk gemaakt wanneer een vergunning onder de Wet natuurbescherming nodig is en welke stappen gezet moeten worden om hiervoor in aanmerking te komen. Deze informatie is te vinden op de website: www.aanpakstikstof.nl. Een aanvrager van een vergunning kan ook contact opnemen met de helpdesk van BIJ12.

In de brief van 13 november jl. zijn (bron)maatregelen aangekondigd waarmee stikstofruimte wordt vrijgemaakt voor de realisatie van 75.000 woningen in 2020 en zeven MIRT-projecten (Kamerstuk 35 334, nr. 1). Door een verlaging van de maximumsnelheid op autosnelwegen overdag en de ammoniakuitstoot via veevoer te verlagen daalt op korte termijn de neerslag van stikstof in de natuur. Dit geldt ook voor de Subsidieregeling sanering varkenshouderij die in gang gezet. De regeling is opengesteld en de inschrijving is vanaf 25 november jl. mogelijk.

Om deze (bron)maatregelen te realiseren, moeten een aantal zaken wettelijk worden vastgelegd. Dat is opgenomen in het wetsvoorstel Spoedwet aanpak stikstof die nu voorligt in de Eerste Kamer. Het wetsvoorstel voorziet in:

- De mogelijkheid om bij ministeriële regeling een stikstofregistratiesysteem en/of een drempelwaarde voor de vergunningplicht in te stellen;
- Een grondslag om bij ministeriële regeling de stikstofuitstoot door de veehouderij via het veevoerspoor terug te dringen;
- Versnelde procedures op grond van de Crisis- en herstelwet voor natuurherstelmaatregelen;
- Het vervallen van de vergunningplicht voor activiteiten met niet-significante effecten voor Natura 2000-gebieden.

De verlaging van de maximumsnelheid op snelwegen zal, zoals de minister van Infrastructuur en Waterstaat uw Kamer op 2 december jl. heeft geïnformeerd (Kamerstuk 35 334, nr. 22), worden geregeld in een separaat verkeersbesluit. Het kabinet is voornemens dat besluit te nemen op 19 december, als de Eerste Kamer de Spoedwet aanpak stikstof heeft aangenomen. Na het nemen en vervolgens publiceren van het verkeersbesluit zal de verlaging van de maximumsnelheid in werking treden wanneer de bebording langs de weg is aangepast. Deze aanpassing is voorzien voor 12 tot en met 16 maart. Streven is dat, na behandeling in beide Kamers, de Spoedwet aanpak stikstof op 1 januari aanstaande in werking treedt. Spoedig daarna treedt de ministeriële regeling over het stikstofregistratiesysteem in werking en zal het stikstofregistratiesysteem zo snel mogelijk met depositieruimte – in eerste instantie als gevolg van de verlaging van de maximumsnelheid – gevuld worden.

Op 4 december jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over de nieuwe beleidsregels voor intern en extern salderen (mijn brief met kenmerk 2019Z24236). De twaalf colleges van Gedeputeerde Staten, waarvan de provincie Friesland onder voorbehoud, hebben op 10 december jl. ingestemd met deze beleidsregels.

Daarmee zijn de nieuwe beleidsregels voor de vergunningverlening voor activiteiten van kracht. Met deze beleidsregels is voor initiatiefnemers, bijvoorbeeld boeren en bedrijven die een project willen wijzigen of een nieuw project willen starten waar stikstof bij vrijkomt, duidelijk onder welke voorwaarden het mogelijk is om dat op basis van salderen te doen. De beleidsregels zijn aangepast om ze beter te laten aansluiten op de praktijk. Hiertoe zijn onder andere zogenoemde "botsproeven" gedaan op basis van praktijkcasussen, zowel met behulp van de oude (botsproeven rijk) als de nieuwe beleidsregels (botsproeven provincies). Ik verwijs u hiervoor tevens naar de bijlagen en geef ik hiermee invulling aan het verzoek van de vaste commissie voor LNV van 11 december jl. (uw kenmerk 2019Z24698/2019D51091).

Onze veiligheid blijft voorop staan. Het onderhoud aan onze dijken en andere vitale infrastructuur gaat door. Deze tijdelijke wetgeving die daarin voorziet en die ik heb aangekondigd in de brief van 13 november jl. wordt zeer binnenkort voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Vanuit de begrotingsreserve van € 500 miljoen die bij Najaarsnota is ingesteld, is € 250 miljoen euro gereserveerd voor het treffen van natuurherstel- en verbetermaatregelen. Deze maatregelen kunnen dienen onder andere ter compensatie van de effecten van de maatregelen die van deze tijdelijke wet gebruikmaken. Zij dragen in algemene zin ook bij aan het verbeteren van de staat van instandhouding van de natuur.

In het kader van het PAS kwamen een aantal activiteiten in aanmerking voor een vrijstelling van de Natura 2000-vergunningplicht en kon worden volstaan met een melding. Dit gold voor activiteiten waarvan de uitstoot de toenmalige grenswaarde van maximaal 1 mol/hectare per jaar niet overschreed. Met de uitspraak van de Afdeling op 29 mei jl. was deze werkwijze niet langer toegestaan. Het kabinet heeft al eerder aangegeven dat de reeds gerealiseerde meldingen duidelijkheid verdienen. Het gaat om projecten waarvoor op 29 mei jl. de volgende situatie gold:

- 1) het project was volledig gerealiseerd, installaties, gebouwen en infrastructuur e.d. waren opgericht; of
- 2) het project was weliswaar nog niet volledig gerealiseerd, maar de initiatiefnemer had aantoonbaar stappen gezet met het oog op volledige realisatie; of
- 3) het project was weliswaar nog niet aangevangen, maar daarvoor waren wel al aantoonbaar onomkeerbare, significante investeringsverplichtingen aangegaan.

Om deze duidelijkheid te bieden, zullen al deze meldingen door de overheid gelegaliseerd worden. In de gebiedsaanpakken wordt komend jaar een passende beoordeling voor de te legaliseren meldingen meegenomen. Indien nodig treffen Rijk en provincies volgend jaar maatregelen op gebiedsniveau. Tot die tijd zal het Rijk in haar rol als bevoegd gezag niet actief handhaven op deze meldingen. Ik zal provincies vragen dit ook niet te doen. Omdat de meldingen door PBL en RIVM al zijn opgenomen in het basispad zal deze keuze geen negatieve consequenties hebben voor de ontwikkeling van de landelijke stikstofdepositie volgend jaar.

Melders hebben op deze manier duidelijkheid dat hun gerealiseerde project niet alsnog ter discussie komt.

Ons kenmerk
BPZ / 19306068

Deze eerste stappen en genoemde maatregelen maken economische activiteiten, op korte termijn mogelijk en dragen gelijktijdig voor minimaal 30% bij aan herstel en versterking van de natuur. Want hoe robuuster we de natuur kunnen krijgen, hoe meer de natuur ook aan zal kunnen. En dit maakt vergunningverlening makkelijker.

Naar een structurele aanpak van de stikstofproblematiek

De uitspraak van de Afdeling heeft duidelijk gemaakt dat om te kunnen blijven wonen en werken in Nederland, het nodig is om zorg te dragen voor een goede staat van instandhouding van de natuur. Een solide en structurele aanpak voor de stikstofproblematiek draagt hieraan bij. Het kabinet benadert dit vraagstuk integraal en neemt maatregelen in samenhang met andere grote opgaven om optimaal effect te bereiken. Deze opgaven zijn onder andere: het Klimaatakkoord, de Omgevingsvisie, de Kaderrichtlijn Water, duurzame mobiliteit, kringlooplandbouw, circulaire economie, schone luchtakkoord en de NEC-doelstellingen. Kern van deze aanpak is met volle inzet samen met provincies en andere overheden te werken aan herstel en versterking van de natuur en het terugdringen van de uitstoot van stikstof.

Stikstofreductie

Het kabinet stelt een streefwaarde vast om te komen tot reductie van stikstofemissie en -depositie in 2030. Het streefdoel wordt in 2020 bepaald, in overleg met provincies en sectoren en wordt gevalideerd door het PBL en het RIVM. De stikstofreductie is zowel een nationale als een regionale verantwoordelijkheid. De aanpak kent zowel een generieke als een gebiedsgerichte uitwerking. Het Rijk zal instrumenten en middelen beschikbaar stellen en hier samen met provincies en andere mede-overheden uitvoering aan geven.

Om stikstofemissies te reduceren neemt het Rijk blijvend maatregelen die de stikstofuitstoot bij de bron aanpakken. Dit draagt bij aan natuurherstel en hierdoor ontstaat ruimte voor economische en maatschappelijke activiteiten. Het kabinet zal uw Kamer over de voortgang blijven informeren. Het kabinet informeert uw Kamer begin volgend jaar over een maatregelenpakket voor de landbouw. De landbouw kan een belangrijke bijdrage leveren aan een oplossing voor de stikstofproblematiek. Door het sluiten van kringlopen en het emissiearm maken van de landbouw, kan de stikstofuitstoot in Nederland fors verminderen. Het gaat daarbij wel om het bieden van mogelijkheden en perspectief voor de boeren die blijven en om gerichte en vrijwillige uitkoop van boeren die willen stoppen.

Het kabinet heeft eerder aangegeven de mogelijkheid van een drempelwaarde te onderzoeken. Een drempelwaarde is een systematiek om ruimte voor ontwikkelingen mogelijk te maken. Een nieuwe activiteit met (geringe) stikstofdepositie heeft dan geen natuurvergunning nodig, mits die depositie onder de drempelwaarde blijft. Het kabinet heeft de Raad van State voorlichting

gevraagd over een drempelwaarde. De Raad van State stelt dat een drempelwaarde bij voorkeur regionaal wordt vormgegeven. Het kabinet kiest mede daarom niet voor een generieke en/of sectorale drempelwaarde. Dit zou op dit moment een disproportionele en ongerichte inzet van maatregelen vragen.

Het kabinet kiest wel voor de mogelijkheid van de introductie van een regionale drempelwaarde. Hiervoor is het eerst nodig 'stikstofruimte' te creëren. Uiteraard zullen we in samenwerking met provincies op zoek gaan hoe die ruimte gerealiseerd kan worden. Of en wanneer met een regionale drempelwaarde gewerkt kan worden, is sterk afhankelijk van een zorgvuldig proces in de regio en op welke termijn bronmaatregelen geregeld zijn. Het Rijk zet in om samen met provincies voortvarend te zoeken naar mogelijkheden hiervoor en ook samen afspraken te maken over de verdeling van ruimte voor nationale en regionale projecten. Voorlopig is een stikstofregistratiesysteem nodig om te bepalen hoeveel ruimte je regionaal nodig hebt voor zowel nationale als regionale projecten en wat er aan ruimte beschikbaar is. Dit systeem is al opgezet en verankerd in de Spoedwet aanpak stikstof.

Over het totaal van deze structurele aanpak – reductiedoelstellingen, natuurherstel en -versterking, maatregelen, prioritering van projecten, regionale drempelwaarden – maken provincies en Rijk begin volgend jaar bestuurlijke afspraken. Het advies van het Adviescollege Stikstofproblematiek wordt door het kabinet betrokken bij de verdere vormgeving en verankering van deze structurele aanpak.

Daarnaast herkent het kabinet de behoefte tot het meer structureel en gezaghebbend onderbouwen van de ecologische beoordeling van de invloed van beleidskeuzes op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Het PBL heeft hierover op vrijdag 13 december jl. een policy brief gepubliceerd. Het kabinet onderzoekt in welke vorm dit geborgd kan worden en zal hier in januari duidelijkheid over geven.

Regionaal, gebiedsgerichte aanpak

De provincies zijn gestart met de voorbereidingen voor een gebiedsgerichte aanpak. Voor de gebiedsgerichte aanpak geldt dat Gedeputeerde Staten de primaire regie hebben over de aanwending van de stikstofruimte die vanuit het stikstofregistratiesysteem de stikstofbank beschikbaar is voor de Natura 2000-gebieden en de vergunningverlening op grond van de Wet Natuurbescherming in de regio. Het Rijk is voor een aantal regio-overstijgende ruimtelijke ingrepen, bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur en defensie de vergunningverlenende instantie en heeft daar het voortouw. In dat geval zal het Rijk in overleg treden met de provincies.

Waar het gaat om ruimte die regio-overstijgend is, wordt er samengewerkt en overlegd tussen collega-provinciebesturen en Rijk omdat projecten ook effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden in andere provincies en vice versa. Ook omdat er sprake kan zijn van reeds gemaakte bestuurlijke afspraken met een provincie over een project, terwijl de projecteffecten zich afspelen in een andere

provincie (en daarmee een andere provincie regie voert op de afgifte van de ruimte).

De afweging tussen wat er aan stikstofruimte is en wat er aan activiteiten met een regionale en/of nationale component wenselijk is, vergt dat er keuzes moeten worden gemaakt. In veel gevallen zullen nationale belangen en regionale belangen bij het maken van deze keuzes synchroon lopen en ontstaat er geen spanning, zoals bijvoorbeeld bij woningbouw of MIRT-projecten. Datzelfde geldt voor provincie-overstijgende belangen zoals de mainports en het belang van werkgelegenheid in het algemeen. Waar er desondanks toch knelpunten ontstaan tussen nationale en regionale belangen moeten er op voorhand duidelijke afspraken worden gemaakt over de besluitvorming. Dit geldt ook als er sprake is van regio-overstijgende belangen. Het Rijk en de provincies werken dit begin 2020 uit in bestuurlijke afspraken. Het is voor het welslagen van de aanpak van belang dat knelpunten vroegtijdig vanuit een gebiedsproces gesignaleerd worden in de colleges van Gedeputeerde Staten en bij de betrokken andere overheden. Waar dat niet vanzelf gebeurt, zal de Commissaris van de Koning in zijn rol als rijksorgaan dit in ieder geval agenderen bij Gedeputeerde Staten en bij het Rijk. Het kabinet heeft op basis van de goede bestuurlijke verhoudingen vertrouwen in dat er in veel gevallen een passende oplossing wordt gevonden in dit proces. Op de Landelijke Regietafel (waarin het kabinet en commissarissen van de koning overleggen over de voortgang) wordt periodiek een overzicht gegeven van proces, knelpunten en uitkomsten van het gebiedsproces. Indien nodig worden daarover in de loop van 2020 aanvullende bestuurlijke afspraken gemaakt.

Naar een robuuster en realistisch natuurbeleid

Het kabinet kiest voor een robuuster en realistisch natuurbeleid. Hierbij houdt het kabinet het huidige beleid kritisch tegen het licht en zet het vol in op robuust en realistisch beleid dat zo efficiënt mogelijk bijdraagt aan het verbeteren van de natuur en beter natuurbeheer. Met deze inzet werkt het kabinet aan een goede instandhouding van de natuur. Het kabinet heeft een 100% doelbereik van de Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR) in 2050 als doel gesteld (Kamerstuk 26 407, nr. 130). Dat betekent dat in dat jaar alle soorten en habitattypen waarvoor Nederland in Europees verband een verantwoordelijkheid heeft in een gunstige staat van instandhouding verkeren.

Het kabinet neemt zoals aangekondigd in de brief van 13 november 2019 drie acties in relatie tot Natura 2000. Het gaat hierbij om het nalopen van alle aanwijzingsbesluiten en wijzigingsbesluiten op doelen die niet direct voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, het bekijken van alle Natura 2000-gebieden op de haalbaarheid van hun doelen en het in kaart brengen wat de mogelijkheden voor samenvoegen of herindelen van gebieden zijn.

In het debat met uw Kamer op 14 november 2019 heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over het tijdspad dat hoort bij deze acties. Deze acties vergen een zorgvuldig proces met provincies en terreinbeherende organisaties. Dit proces is opgestart. Zodra de resultaten beschikbaar zijn zal ik in gesprek gaan met de Europese Commissie over eventuele aanpassing van doelen of gebieden. In het debat met uw Kamer op 14 november 2019 heb ik tevens toegezegd uw Kamer in december een overzicht te doen toekomen van voorgenomen

aanwijzingsbesluiten en wijzigingsbesluiten. Dit overzicht vindt u in de bijlage van deze brief.

Ons kenmerk
BPZ / 19306068

Het voorlopig niet vaststellen van het zogenoemde ontwerp-wijzigingsbesluit aanwezige waarden betekent dat de huidige (ongewijzigde) definitieve aanwijzingsbesluiten het kader vormen voor vergunningverlening. Bevoegde gezagen zullen een vergunning voor een project niet weigeren als uit een stikstofberekening blijkt dat het project tot stikstofoverbelasting op uitsluitend toegevoegde habitats en soorten uit het ontwerpbesluit leidt. Ze zullen zo nodig wel maatregelen nemen om aanwezige waarden in stand te houden. Het kiezen voor het doorzetten van robuust en realistisch natuur-, water en milieubeleid houdt in:

- realisatie van de voorgenomen provinciale inzet om de milieu- en watercondities te verbeteren;
- realisatie van het Natuurnetwerk Nederland;
- realisatie van het beleid voor de Kaderrichtlijn Water;
- realisatie van het (inter)nationale stikstofbronbeleid, waaronder de NEC-richtlijn.

Met deze inzet realiseren we de afspraken met de provincies voor 2027.

Programma natuur samen met provincies

Ik ben samen met provincies verantwoordelijk voor het natuurbeleid. Ik wil daarom samen met provincies een programma natuur opzetten in aansluiting op Nederland Natuurpositief. Doel van dit programma is enerzijds het verbeteren en versterken van het bestaande beleid en anderzijds het verbreden van het natuurbeleid en het beter verbinden van natuur en biodiversiteit met andere domeinen, zoals stedelijk gebied, wonen en landbouw, zoals hiervoor beschreven.

Verbeteren en versterken bestaand beleid

Ik ga samen met provincies bekijken hoe de uitvoering van het natuurbeleid kan worden verbeterd, aansluitend op het idee van een nationaal natuurschadeherstelprogramma zoals recent door VNO-NCW geopperd. Daarbij gaat het niet alleen om de kwantitatieve doelstelling, maar vooral om kwaliteit. Hoe zorgen we ervoor dat het ecologisch netwerk gaat functioneren zoals beoogd; welke milieu-condities zijn daarvoor nodig en welk beheer past daarbij? Hierbij betrek ik ook de expertise van de natuurbeheerders.

Ook bij de realisatie van het Natura 2000-netwerk kijken we naar de mogelijkheden van optimalisatie. Ik verwijs u hierbij ook naar mijn brief van 13 november 2019. Op de langere termijn zal bijvoorbeeld klimaatverandering nopen kritisch te kijken naar de doelensystematiek van Natura 2000. Een robuust en realistisch natuurbeleid vraagt een aanpak waarbij we enerzijds de dynamiek van de natuur versterken en de natuurwinst vergroten en anderzijds flexibiliteit in de doelen zoeken.

Verbreden en verbinden

Naast het verbeteren van het natuurbeleid is het goed als biodiversiteit wordt geïntegreerd in andere maatschappelijke en economische domeinen.

We zien hiervan al veel goede voorbeelden in de praktijk. Ik wijs bijvoorbeeld op het vergroenen van de stadsranden in de zeven genomineerde wijken van de prijsvraag Panorama Lokaal en het organiseren van een hackathon in 2020 om te komen tot slimme oplossingen voor meer natuur in steden samen met BZK, provincies, gemeenten, natuurorganisaties, bouwbedrijven en jonge professionals. Uit deze lopende initiatieven spreekt veel maatschappelijke waardering voor het belang van natuur en biodiversiteit, en de opgave deze voor toekomstige generaties te behouden en te versterken. Ik wil deze ontwikkeling graag versterken, samen met andere departementen, provincies en andere overheden en onze maatschappelijke partners.

Samenhang met andere opgaven

We zullen het programma natuur uitvoeren in samenhang met andere actuele beleidsopgaven, zoals de maatregelen uit het Klimaatakkoord (met name de onderdelen bomen, bos, natuur en veenweiden), de bossenstrategie waar ik ook samen met provincies aan werk, het beleid ten aanzien van klimaatadaptatie (zoals de uitkomsten van de beleidstafel droogte, het tegengaan van hittestress en natuurontwikkeling en rondom de uiterwaarden), de Kaderrichtlijn Water, de energieopgave en de transitie in de landbouw.

Financiën

Voor natuurherstel en -verbetering gekoppeld aan de tijdelijke wetgeving is eenmalig € 250 miljoen beschikbaar uit de eerder ingestelde begrotingsreserve van € 500 miljoen. Deze middelen zullen worden ingezet waar het snelst natuurwinst te boeken valt. In 2020 zal het kabinet een besluit nemen over meerjarige investeringen ten behoeve van natuur en biodiversiteit.

Extra handelingsruimte

Programma-aanpak voor energieprojecten met tijdelijke deposities

Duurzame energieprojecten zijn essentieel om de klimaatdoelstellingen van het kabinet op lange én korte termijn te halen. Hoewel de projecten, zoals wind- en zonneparken, een kleine, tijdelijke stikstofuitstoot en -depositie opleveren bij aanleg, dragen ze na realisatie juist langdurig en structureel bij aan stikstofreductie. De energietransitie levert daarbij direct een bijdrage aan stikstofreductie in onze energieproductie, door fossiele opwek te vervangen door hernieuwbare opwek. En de energietransitie is randvoorwaardelijk voor stikstofreductie in andere sectoren, bijvoorbeeld het mogelijk maken van elektrisch rijden.

De vergunningverlening voor een belangrijk deel van deze energieprojecten ligt op dit moment stil. Dat brengt het behalen van de (wettelijke) energie- en klimaatdoelstellingen in gevaar. In de Klimaatwet is vastgelegd dat in 2030 en 2050 49% respectievelijk 95% van de broeikasgasuitstoot moet zijn gereduceerd ten opzichte van 1990, en dat in 2050 elektriciteitsproductie volledig CO₂-neutraal moet zijn. Op korte termijn speelt ook de uitvoering van het Urgenda-vonnis en de Europese verplichting aandeel hernieuwbare energie.

De intentie is om duurzame projecten ten behoeve van de energietransitie (zoals opwek, transport en opslag) te bundelen in een programma waarmee een

structurele stikstofreductie kan worden gerealiseerd. Een programma dat (mede) gericht is op het voorkomen van significante verslechtering en/of verstoring van Natura 2000-gebieden kan worden beschouwd als een 'passende maatregel' in de zin van art. 6 lid 2 van de Habitatrichtlijn. De activiteiten die deel uitmaken van het programma kunnen als onderdeel van deze passende maatregel worden beschouwd. Op programmaniveau wordt beoordeeld of wordt voldaan aan de randvoorwaarden van art. 6, lid 2 van de Habitatrichtlijn. In dat geval kunnen individuele projecten in deze aanpak leunen op de beoordeling die op het niveau van het totale programma is gemaakt. Begin 2020 volgt nadere uitwerking van deze aanpak.

Projecten van Defensie

In de brief van 13 november jl. is vermeld dat projecten van Defensie met betrekking tot de nationale veiligheid met prioriteit worden opgepakt. Toekomstige ontwikkelingsruimte die ontstaat, kan daarmee voor projecten van Defensie worden aangewend. Daarnaast kent Defensie vele kleinere projecten, die als Rijksbelang worden betrokken in de gebiedsgerichte aanpak. Waar de Defensieprojecten gericht zijn op het verduurzamen van het Defensievastgoed, wat slechts een kortdurende extra stikstofdepositie veroorzaakt tijdens de bouw, kan gedacht worden aan een programmabenedering zoals hierboven beschreven voor energieprojecten. Bekeken zal worden of ook voor het Rijksvastgoed een programmabenedering mogelijk is.

Borgstelling MKB-kredieten

In de brief van 29 november jl. aan uw Kamer (Kamerstuk 35 334, nr. 19) heeft de minister voor Milieu en Wonen aangekondigd dat de regeling Borgstelling MKB-kredieten tijdelijk wordt verruimd (voor 1 jaar) voor levensvatbare MKB-bedrijven, die actief zijn in (deel)sectoren die zijn geraakt door de PFAS-problematiek. De minister voor Milieu en Wonen zal deze verruiming in overleg met de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat ook zo spoedig als dit kan mogelijk maken voor (deel)sectoren die zijn geraakt door de stikstofproblematiek. Hiermee kunnen leningen verstrekt worden aan levensvatbare MKB-bedrijven die actief zijn in de (deel)sectoren die geraakt worden door deze problematiek. Voor de aan te vragen leningen is een borgstelling met gering budgettair beslag op de woningbouwimpuls nodig. De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat zal deze regeling daarop aanpassen.

Door deze verruiming kunnen bedrijven, getroffen door de PFAS- en/of stikstofproblematiek, gebruik maken van een hogere garantie van de Staat. De door de PFAS- en/of de stikstofproblematiek getroffen sectoren die in aanmerking zullen komen voor de verruiming betreffen onder andere: de grond-, water- en wegenbouw, de algemene burgerlijke en utiliteitsbouw en projectontwikkeling, sectoren die in directe zin producten en diensten produceren voor en leveren aan de bouw, grondverzet, loonbedrijven, transportbedrijven die grond en bouwstoffen vervoeren. De verruiming van de BMKB gaat zo snel mogelijk in. Ik informeer uw Kamer hier spoedig over.

Tot slot

Om de stikstofproblematiek op de lange termijn bij de bron aan te pakken, moet nog veel gebeuren en dat zal niet makkelijk zijn. In een klein land is het inschikken met veel partijen. Het is daarbij belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven. Dat is een proces wat samen met de medeoverheden moet worden vormgegeven. We blijven uw Kamer informeren over de vervolgstappen in volgende voortgangsbrieven.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Adres

Suderwei 2

9269 TZ Feanwâlden

Telefoon 0511 47 47 64

info@altwym.nl

www.altwym.nl

